

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Кафедра професійної освіти та
технологій сільськогосподарського
виробництва

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАННЯ, ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Виконав: Матвієнко Дмитро

студентки 6М-Пр(М) групи денної ф. н.
спеціальність: 015 Професійна освіта
спеціалізація: 015.18 Технологія виробництва і
переробки продуктів сільського господарства

Науковий керівник:

Ковальчук Василь Іванович, доктор педагогічних
наук, професор

Допущено до захисту

«__» _____ 20__ року

Завідувач кафедри: _____ В.І. Ковальчук

Дата захисту _____

Оцінка «_____»

Підписи членів ДЕК:

Глухів 2020 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	
ВСТУП	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС	
1.1. Тенденції розвитку вищої освіти в умовах ринку праці на засадах компетентнісного підходу	
1.2. Суть і структура педагогічної технології	
1.3. Сучасна практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку майбутніх педагогів	
Висновки до першого розділу	
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	
2.1. Педагогічні умови упровадження інноваційних технологій навчання у підготовці педагогів професійного навчання	
2.2. Модель підготовки майбутніх педагогів професійного навчання	
2.3. Застосування технології навчального проектування у професійній підготовці педагогів професійного навчання	
Висновки до другого розділу	
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС.	
3.1. Організація та хід експериментального дослідження	
3.2. Аналіз результатів експериментального дослідження	
Висновки до третього розділу	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Становлення української державності, інтеграція до європейського і світового співтовариства, відмова від тоталітарних методів управління державою й побудова громадянського суспільства зумовлюють відповідні зміни в системі освіти. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні в XXI столітті особлива увага приділяється пошуку інноваційних підходів до професійної підготовки педагогічних кадрів, спроможних забезпечити умови для розвитку й самореалізації для кожної особистості, навчати й виховувати генерацію нових поколінь, здатних до життєдіяльності за умов ринкових відносин.

У світі відбуваються зміни, пов'язані із процесами глобалізації, інтеграції, та інформатизації суспільства. Відбувається формування суспільства, заснованого на знаннях, в якому ці знання набувають значення головного фактора економічного розвитку. Від випускника в сучасних умовах ринку праці вимагається не лише глибока теоретична підготовка, а і здатність до застосовування отриманих знань у постійно змінюваних життєвих ситуаціях.

Процес реформування сучасної системи освіти, розвиток професійної компетентності сучасного педагога не можливий без впровадження у підготовку педагогічних інновацій та новітніх технологій навчання, які можуть не лише забезпечити доступність та ефективність освіти, індивідуалізацію та диференціацію навчального процесу, а й в змозі підготувати молодь до життєдіяльності у сучасному інформаційному суспільстві. Саме інноваційні (новітні) педагогічні технології є найважливішим ресурсом у модернізації підготовки сучасного педагога професійного навчання.

Формування особистості педагога досліджували науковці О. Дубасенюк, І. Зязюн, С. Гончаренко, М. Євтух, С. Сисоєва, Т. Яценко, Н. Кичук, Н. Кузьміна, В. Сластьонін, М. Лазарєв, Л. Нечепоренко, О. Пехота, В. Семиченко, Р. Хмелюк, Н. Чепелева та ін.

Інноваційні технології навчання як засіб розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів є об'єктом досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців. Теоретичною основою методології інноваційних технологій є дослідження сучасних педагогів В. Безпалько, Б. Лихачова, М. Кларина, В. Монахова, Г. Селевка. Розробці теоретичних основ інноваційних технологій навчання присвячені праці Н. Арістової, Ю. Бабанського, В. Беспалько, О. Дубасенюк, Н. Кузьміна, О. Малихіна, Т. Опалюк, О. Пометун, С. Сисоєвої.

Співвідношення поняття нового у педагогіці з такими ознаками як сучасне, передове, прогресивне, позитивне та корисне визначають Н. Юсуфбекова, В. Журавльов, О. Арламов, М. Бургін, В. Загвязинський. Технологія педагогічного навчання - це сукупність знань про способи діяльності щодо реалізації нової освітньої парадигми.

Теоретико-методологічні засади модернізації професійної освіти, питання ефективної взаємодії професійної освіти, ринку освітніх послуг і ринку праці

висвітлені у працях Т. Десятова, Н. Ничкало, С. Ніколаєнко, В. Радкевич, В. Ковальчука, В. Свистун, Л. Сергєєвої, В. Скакуна, Л. Шевчук, О.Щербак.

При значній кількості досліджень присвячених впровадженню компетентнісного підходу в освіті, мало дослідженою залишається проблема використання в освітньому процесі інноваційних технологій навчання для формування компетентностей, затребуваних на ринку праці, у яких обґрунтовується проблема розвитку професійної компетентності педагогів.

За допомогою сучасних інноваційних технологій забезпечується можливість досягнення ефективного результату в розвитку особистісних якостей майбутніх педагогів професійного навчання в процесі засвоєння знань, умінь, навичок. Проте, незважаючи на наявність у науковому дискурсі величезної кількості праць з проблем новітніх інноваційних педагогічних технологій та особливостей їх впровадження у практику викладання різних навчальних дисциплін, невирішеною залишається проблема змістового наповнення самої дефініції «інноваційні технології навчання».

Актуальність зазначеної проблеми, її недостатня розробленість, необхідність розв'язання зазначених суперечностей зумовили вибір теми дослідження – «Упровадження інноваційних технологій навчання, як засобу розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання».

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні інноваційних технологій, як засобу розвитку розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання.

Об'єктом професійна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання.

Предметом дослідження є готовності педагогів професійного навчання до інноваційної професійної діяльності.

Відповідно до мети визначено такі **завдання**:

1. Проаналізувати стан дослідженості поняття «інноваційні технології» , розкрити суть і структуру педагогічної технології.
2. Визначити педагогічні умови упровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку майбутніх педагогів.
3. Розробити структурно-компонентну модель формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до впровадження інноваційних технологій.
4. Узагальнити рекомендації щодо використанні технології навчального проектування у професійній підготовці педагогів професійного навчання.
5. Дослідити рівень готовності майбутніх педагогів професійного навчання до впровадження інноваційних технологій у освітній процес.

Методи дослідження. Для розв'язання окреслених завдань використовувався комплекс методів:

- теоретичні: аналіз науково-педагогічної літератури, порівняння та узагальнення підходів з питань дослідження;

- емпіричні: бесіда, анкетування, опитування.

Теоретичне значення полягає в:

- обґрунтуванні педагогічних умов упровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку майбутнього педагога: активізація інтелектуального розвитку особистості, прагнення до постійного самовдосконалення; розвиток професійних здібностей через інтерактивні форми і методи навчання; набуття педагогом професійної школи практичних навичок через різні види педагогічних практик; орієнтація на творчу діяльність; визначенні шляхів розвитку професійної компетентності через упровадження інноваційних технологій навчання;
- подальшому розвитку змісту поняття «інноваційні технології навчання» щодо конкретизації основних компонентів професійної компетентності майбутнього педагога.

Практичне значення полягає в тому, що отримані в результаті наукового пошуку основні положення і висновки дослідження та наведений матеріал щодо формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання шляхом впровадження інноваційних технологій, розроблені нами у процесі дослідження анкети та тестові завдання можуть бути використані викладачами в процесі фахової підготовки студентів-майбутніх майтрів та викладачів професійної школи при розробці навчально-методичного забезпечення чи викладання навчальних дисциплін з практичної та професійної підготовки й проведення виховних заходів з метою формування та підвищення рівня їх професійних знань, умін та навичок.

Організація дослідження Робота проводилася протягом 2019–2020 років, експериментальне дослідження відбувалося протягом 1 семестру 2020 – 2021 н.р. на базі Конотопського індустріально-педагогічного фахового коледжу Сумського державного університету

Апробація та впровадження результатів дослідження.

Окремі положення магістерської роботи, у вигляді тез доповідей, доповідались на:

- IV Всеукраїнському науково-методичному семінарі «Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій» 5 листопада 2020 року, м. Глухів, ГНПУ ім. О.Довженка

Публікації:

Вовк Б. Матвієнко Д. «ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ» в науковому журналі «Молодий вчений» №10 (86) жовтень, 2020р.

Структура. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 106 сторінок, із них 85 – виклад основного змісту

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

1.1 Тенденції розвитку вищої освіти в умовах ринку праці на засадах компетентнісного підходу.

Національна стратегія розвитку освіти на 2012-2021 роки зазначає, що ключовим завданням освіти у XXI столітті є розвиток мислення, орієнтованого на майбутнє. «Стратегія розвитку національної системи освіти повинна формуватися адекватно сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам, вимогам переходу до постіндустріальної цивілізації... інші властиві сучасній цивілізації риси зумовлюють... потребу в радикальній модернізації галузі» [54].

На разі у суспільному житті відбуваються кардинальні зміни, які вимагають критичного осмислення досягнутого, ресурсів та зусиль, зосереджених на розв'язанні гострих проблем, які стримують розвиток системи освіти в цілому та вищої освіти зокрема, які унеможливають забезпечення її нової якості.

Серед проблем розвитку національної освіти актуальними для вищої освіти є:

недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці;

недостатня орієнтованість структури і змісту професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти на потреби ринку праці та сучасні економічні виклики;

невідпрацьованість ефективної системи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, їх професійного супроводження;

повільне здійснення гуманізації, екологізації та інформатизації системи освіти, впровадження у навчально-виховний процес інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій [54. с. 8].

Питання щодо проблем ефективного реформування освіти, і вищої зокрема, порушувалися в останнє десятиріччя в працях таких науковців, як В. Андрущенко, Г. Артемчука, М. Євтуха, В. Лугового, В. Коцура, В. Кременя, М. Згуровського, В. Огнев'юка, В. Войтенка, В. Яблонського та ін. Проблеми та етапи становлення приватної вищої освіти висвітлені в працях І. Тимошенка і В. Огаренка.

У ході теоретичного аналізу наукових досліджень з'ясовано, що є декілька принципів реформування освіти в цілому та вищої освіти зокрема:

- принцип демократизації, що характеризується рівноправністю, партнерством, вибором;

- принцип гуманізації, який засновано на взаємодопомозі, взаєморозумінні та співпереживанні учасників освітнього процесу;

- принцип інтеграції забезпечується вивченням процесів і явищ через призму різних наукових теорій;

- принцип інтенсифікації забезпечується при застосуванні сучасних мультимедійних, телекомунікаційних, комп'ютерних, дистанційних, ігрових, та проектних технологій;

- принцип національної спрямованості, який ґрунтується на національних традиціях;
- принцип відкритості забезпечується прозорістю прийняття рішень;
- принцип валеологізації, який пропагує пріоритетність здорового способу життя;
- принцип інноваційності, коли утверджуються постійні зміни, що спрямовують соціальні системи на якісний розвиток [50].

Особливе місце в загальнодержавній системі освіти України займають вищі навчальні заклади, які мають, насамперед, працювати на перспективу розвитку суспільства. За прогнозами вчених, ХХІ ст. характеризуватиметься такими основними проявами: розвитком інформаційних технологій, загальною комп'ютеризацією та системним програмуванням усіх сфер виробництва, широким використанням лазерної техніки й мікропроцесорів, застосуванням телекомунікацій зі зворотним зв'язком тощо. Усе це змінює ритм і стиль суспільного й індивідуального життя людей, що має стати більш інтенсивними, індивідуально відповідальними, творчими. Життя вимагає інтелектуально розвиненої особистості, здатної до самоосвіти, самовдосконалення, що передбачає володіння фундаментальними знаннями [38].

На тлі цих змін зауважимо, що вища освіта здійснюється як процес передачі знань, навичок, умінь, суспільного досвіду та традицій, тому вирішальним тут виступає науково-викладацький склад вищої школи. Від кількості та якості науково-педагогічних кадрів залежить ефективність та перспективи розвитку кожного конкретного вищого навчального закладу [55]. Подолання традиційного сформованого масово-репродуктивного характеру розвитку вищої освіти полягає у виведення її на особистісний рівень, велику роль у цьому процесі відіграють законодавчі ініціативи про вищу освіту, покликані не лише формалізувати її основні положення, але й кардинально вплинути на її подальше становлення.

Поряд з оволодінням відповідними знаннями й уміннями по-справжньому якісна професійна вища освіта передбачає налагодження ефективних соціальних зв'язків, вимагає тривалої особистої взаємодії викладача і студента у процесі вирішення освітніх завдань, у тому числі інноваційного творчого характеру, а тому будь-які сучасні технології, що не передбачають такої особистої взаємодії у кращому разі можуть бути радше доповненням до традиційних методів навчання, але аж ніяк не їх заміщенням [1].

Прийняття Закону України “Про вищу освіту” (2014 р.) уможливило осучаснене бачення розвитку університетської освіти країни. Основними завданнями закладу вищої освіти (відповідно до ст. 26) виокремлено: провадження на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними ними спеціальностями; забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів у освітньому процесі; ... формування особистості шляхом патріотичного,

правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, уміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах; забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності; створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів; збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства; поширення знань серед населення, підвищення освітнього і культурного рівня громадян; ... вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці [25].

Як реакція на нові соціально-економічні і технологічні реалії сформувалася нова парадигма освіти – навчання упродовж всього життя. Ця концепція відображує зростаючу роль знань в суспільстві і, як наслідок, – визнання необхідності створення умов, що гарантують доступ до освіти і навчання упродовж життя людини. Навчання упродовж життя дозволяє людям, що мають певний освітній рівень та професійну кваліфікацію, опановувати нові знання, уміння та навички, зумовлені динамічними потребами ринку праці. Навчання протягом життя означає, що кваліфікації можуть набуватися за допомогою гнучких траєкторій навчання, включаючи навчання з неповним днем і навчання на робочому місці [27, с. 148]. Таке навчання є головним засобом боротьби з безробіттям. Реалізація стратегії навчання упродовж всього життя вимагає міцних партнерських стосунків між органами державної влади, вищими навчальними закладами, студентами, роботодавцями і працівниками.

Успішна стратегія освіти упродовж всього життя повинна включати основні принципи і процедури визнання попереднього навчання на основі результатів навчання, незалежно від шляхів набуття знань, умінь і компетенцій – через формальне, неформальне або інформальне навчання. Крім того, необхідно забезпечити належну організаційну та фінансову підтримку освіти упродовж всього життя.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується швидкими змінами в усіх сферах людського буття. З огляду на нові обставини фахівець має усвідомлювати свою соціальну відповідальність, бути суб'єктом особистісного і професійного зростання, досягати нових поставлених цілей, працювати в умовах вибору правильних рішень, технологій тощо. Як показує аналіз досвіду освітніх систем багатьох країн світу, одним із шляхів оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами, інтеграції до світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід та створення ефективних механізмів його запровадження.

В Законі України “Про вищу освіту” визначено, що «компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь та практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних та громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та

подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [25].

Тоді як компетентнісний підхід – це спрямованість освітньої діяльності на формування та розвиток у майбутніх спеціалістів професійних ключових компетенцій, що роблять можливими багатофункціональність, поліпредметність, доцільність та ефективність виконання професійно значущих завдань.

Поняття «розвиток професійної компетентності педагога» в науці розуміється як:

– діяльність, спрямована на зміни в мотивах, знаннях, уміннях, властивостях і здібностях, активне якісне перетворення педагогом свого світогляду, що призводить до зміни способів життєдіяльності, уможливорює постійний аналіз та самоаналіз діяльності, породжує потребу в самовдосконаленні, розвиткові ціннісного ставлення до педагогічної діяльності [15, с. 7–8];

– процес змін у професійному зростанні педагога, його професійних і особистісних якостях; динамічне явище, яке можна спостерігати, досліджувати, аналізувати; динамічний процес, що проявляється, головним чином, у професійних знаннях, уміннях, професійній готовності, задатках, мотивах діяльності [42, с. 60];

– процес оволодіння стійкими, інтегрованими, системними знаннями з педагогіки, психології, інформатики, методики її викладання та вмінь застосовувати їх в нових ситуаціях; властивості особистості, здатності досягати значних результатів у професійній діяльності [7, с. 157].

– освітній процес, спрямований на зміни в мотивах та ціннісному ставленні до педагогічної діяльності, професійних знаннях і вміннях, що триває протягом усього життя і відбувається за відповідних умов, створених у системі методичної роботи [7, с. 64].

На думку Н. Г. Ничкало, процес формування професійної особистості триває протягом усього життя людини. На кожному етапі він наповнюється новим змістом, новими організаційно-педагогічними формами і методами, новими потребами й відповідними підходами до інтегрування індивідуальних професійних, соціальних аспектів життєдіяльності [57, с. 14].

І. Г. Єрмаков наголошує, що розвиток професійної компетентності зводиться до того, що особистість може моделювати і оцінювати наслідки своїх дій завчасно і на тривалу перспективу. Це дає їй змогу здійснити перехід від зовнішньої оцінки до визначення «внутрішніх стандартів» самооцінювання, а також життєвих ситуацій та інших людей [19, с. 143]. На думку О. С. Заблоцької, головним шляхом розвитку компетентних дій педагога є фундаменталізація навчання, в основі якої лежить дидактичний принцип науковості. Педагог, який не має належної фундаментальної бази, не може піднятися до високого рівня професійної компетентності. Йому важко орієнтуватися у змінах, що вносяться до навчальних програм і підручників, викладати нові розділи, трансформувати наукову систему знань у навчальну

[21, с. 65]. О. Ю. Заславська переконана, якщо розвиток компетентностей закономірний і спрямований на концентрацію, що лежить в основі реалізації заданого потенціалу, у такому разі цей процес може називатися розвитком. Якщо ж навпаки – відбувається розпорошення сил, втрата позицій, то це не може слугувати принципом відхилення від заданого або сформованого потенціалу, шляху його реалізації [22, с. 25].

Таким чином, розвиток компетентності є безперервним процесом, який має забезпечувати постійний професійний розвиток педагога, його мобільність і гнучкість у сучасному освітньому середовищі. Професійний розвиток – це набуття особистістю компетентності, необхідних «знань, умінь і навичок, які вона використовує чи буде використовувати у своїй професійній діяльності; це процес підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації працівників із метою виконання нових виробничих функцій, завдань і обов'язків» [69, с. 90].

1.2 Суть і структура педагогічної технології

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови [6 с. 1245] технологія – це сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь або як сукупність способів обробки чи переробки матеріалів, проведення різних виробничих операцій.

Технологія – від грецької *techne* – мистецтво, майстерність і *logos* – учіння. Термін «педагогічна технологія» - в буквальному перекладі означає вчення про педагогічне мистецтво, майстерність.

Технологічний процес завжди передбачає чітку послідовність операцій з використанням необхідних засобів (матеріалів, інструментів) за певних умов. Ці умови передбачають запрограмованість етапів досягнення передбачуваного результату, комплекс засобів створення продукту, а також реальне функціонування цих процесів. До речі, усі технології поділяють на два види [14, с. 57]. 1. Промислові. До них належать технології виробництва певної продукції (електроенергії, вугілля, мінеральних добрив, сільськогосподарської про- 16 дукції тощо), перероблення природної сировини (нафти, деревини, руди) або одержаних з неї напівфабрикатів (металів, деталей і вузлів будь-яких виробів). Важливим є те, що промислові технології вимагають неухильного дотримання послідовності передбачених виробничих етапів, процесів і операцій. Заміна одного процесу іншим чи їх послідовності часто знижує результативність або взагалі унеможлиблює досягнення позитивного результату. Наприклад, лише неухильне дотримання необхідних етапів і процедур може забезпечити отримання цукру або якісної соняшникової олії.

2. Соціальні. Цей вид технологій має справу з людиною, а основним технологічним параметром змін виступають якості, властивості, здатності, компетентності особистості. Соціальна технологія – сукупність методів і прийомів, які дають змогу досягати бажаних результатів при певній людській взаємодії. Більш широко соціальну технологію визначають як послідовність

етапів соціальної взаємодії, у перебігу якої кожний суб'єкт, який бере у ній участь, реалізовує власну стратегію управління по відношенню до інших суб'єктів і формує відтак соціальну дійсність.

Ідея технологізації навчального процесу належить видатному педагогу Яну Амосу Коменському (1592–1670 рр.). Технологічно школа мала бути, на думку Я. Коменського, «дидактичною машиною», «майстернею», «живою друкарнею», що «друкує» людей [35].

Педагогічна (освітня) технологія – це система функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, яка побудована на науковій освіті, запрограмована в часі, в просторі і приводить до належних результатів.

Провідним у будь-якій технології вважається детальне визначення кінцевого результату і точне його досягнення. А передумовами застосування поняття «технологія» щодо процесів у виробничій чи соціальній сфері є їх запрограмованість, окресленість кінцевих властивостей передбаченого продукту, засобів його створення, цілеспрямоване моделювання умов їх здійснення, а також реальне функціонування цих процесів.

Педагогічна технологія визнається науковцями важливим чинником освітнього процесу. Тому досі не припиняються спроби з'ясування сутності її та особливостей. З однієї сторони, це спричинено посиленням наукового і практичного інтересу до педагогічних технологій як ефективного засобу поліпшення навчально-виховного процесу, з іншої - розвитком конкретних педагогічних технологій, у процесі якого розкривалися їх нові універсальні сутнісні показники.

Деякі дослідники розуміють педагогічну технологію як систему педагогічного процесу, інші вбачають у ній особливим чином організовану педагогічну діяльність, треті переконані, що це наука про розвиток, освіту, навчання і виховання особистості. Окрему групу становлять учені, які пов'язують педагогічну технологію (чи технологію навчання) з використанням комплексу сучасних технічних засобів навчання [20, с. 906].

Наукові підходи та підходи різних дослідників до визначення поняття «педагогічна технологія» різноманітні. Наприклад, російський учений Борис Ліхачов (1929-1998) розглядає педагогічну технологію як сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають певний набір і поєднання способів, прийомів, форм, методів навчання, виховних засобів; організаційно-методичний інструментарій педагогічного процесу [81].

Російський педагог Ігор Волков визначає її як опис системи дій, які слід виконувати педагогу та учням для оптимальної реалізації навчального процесу, [81].

Нісімчук А.С. визначає педагогічну технологію як це науку про розвиток, освіту, навчання і виховання особистості школяра на основі позитивних загальнолюдських якостей та досягнень педагогічної думки, а також основ інформатики [56].

Педагогічна технологія на думку Г. Селевка – це система функціонування усіх компонентів педагогічного процесу, побудована на науковій основі, запрограмована в часі та просторі та веде до визначених результатів [75].

Російський учений Віталій Сластьонін вбачає в ній закономірну педагогічну діяльність, яка реалізує науково обгрунтований проект дидактичного процесу і володіє більш високим ступенем ефективності, надійності, гарантованого результату, ніж за використання традиційних методик навчання.

За визначенням української дослідниці Ольги Козлової, педагогічна технологія є радикальним оновленням інструментальних і методологічних засобів педагогіки і методики за умови збереження наступності в розвитку педагогічної науки і шкільної практики, набором технологічних процедур, які забезпечують професійну діяльність учителя, - гарантованістю кінцевого результату [27].

Педагогічна технологія має бути створена і на ідеях відтворюваності: кожен учитель чи викладач повинен мати можливість її ефективно застосувати. Зважаючи на це, зробимо висновок, що істотною ознакою педагогічної технології є конкретно виписані чіткі процедурні характеристики, застосування яких гарантує досягнення результатів. Отже, на науковій основі спочатку треба розробити проект такої організації навчального процесу, що передбачає «... чітке й неухильне виконання певних навчальних дій в умовах оперативного зворотного зв'язку» [56, с. 907].

Таким чином, з наведених міркувань можемо уточнити суть поняття «педагогічна технологія» в таких аспектах: педагогічна технологія – це особлива організація педагогічного процесу; за технологічного підходу педагогічний процес має бути чітко спрямованим на досягнення поставлених цілей; для впровадження педагогічної технології треба заздалегідь, на науковій основі розробити проект; проект повинен відобразити педагогічну технологію як систему з детально виписаними складовими, етапами, процедурами тощо; маємо врахувати, що гарантованих результатів навчання можемо досягти за умови продуктивної педагогічної взаємодії з учасниками освітнього процесу. Дефініцію досліджуваного поняття уточнюємо у такий спосіб: педагогічна технологія – це цілеспрямована організація педагогічного процесу, яка відображає обгрунтований науковий проект логічно структурованої системи педагогічної взаємодії для гарантованого досягнення запланованих результатів навчання [68].

Ми з'ясували, що спільним в усіх визначеннях дослідників є цілеспрямований процес впровадження педагогічних технологій у навчальний процес для підвищення його ефективності та досягнення запланованих результатів навчання.

Існує загальноприйняте уявлення про технологію як конструювання навчального процесу, що відображає ознаки, притаманні й традиційній організації навчального процесу: впорядкованість процесу навчання, мети і оцінювання результатів.

В Україні технологія освіти розробляється саме з позиції системного підходу (С. О. Сисоєва, О. М. Пехота, П. М. Олійник, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська, А. С. Нісімчук та інші), який є перспективним і науково обґрунтованим. Сучасне розуміння технології ґрунтується на результаті. З цих позицій чи не найкраще підходити і до побудови освітньої технології. Є різні визначення цього поняття як техніки реалізації навчального процесу. В. Я. Дубровський і Л. П. Щедровицький [17, с. 27] зробили спробу систематизувати “освітню технологію”. Вони розглядають її в трьох аспектах: науковому, за яким освітні технології є складовою педагогічної науки, що вивчає і розробляє цілі, зміст і методи навчання та проектує педагогічні процеси; процесуально-описовому, що являє алгоритм процесу, сукупність цілей, змісту і засобів для досягнення планових результатів навчання; процесуально-дієвому – як технологічний процес, функціонування всіх особистих, методологічних та інструментальних педагогічних засобів. У практиці поняття “освітня технологія” використовується на трьох рівнях [17, с. 27].

Перший – загальнопедагогічний: загальнодидактична, загальновиховна технологія характеризує цілісний освітянський процес у регіоні, в навчальному закладі на певному ступені навчання.

Другий – предметно-методичний: освітня технологія використовується в значенні “окрема методика”. Це сукупність методів і засобів для реалізації певного змісту навчання і виховання в рамках одного предмету, класу.

Третій – локальний (модульний рівень), коли домінує технологія окремих частин навчально-виховного процесу (окремих видів діяльності – формування понять, виховання особистісних та професійних якостей, засвоєння нових знань, контроль і корекція, самостійна робота тощо). Основними технологічними мікроструктурами є: прийоми, ланки, елементи, дії, етапи та інше. Шикуючись у логічний ланцюг, вони створюють цілісну освітню технологію (технологічний процес). Технологічна карта – це більш-менш деталізований опис процесу у вигляді поетапної послідовності дій. Технології пов’язані з навчальним процесом, діяльністю викладачів і здобувачів освіти.

Тому структуру освітньої технології складають: концептуальна основа, тобто науковість; змістова частині технології навчання передбачає цілі навчання, зміст навчального матеріалу; процесуальна частина характеризується організацію навчального процесу, включає методи і форми навчальної діяльності здобувачів освіти, та діяльності викладачів в частині управління навчальним процесом та діагностики процесу навчання.

Сучасні освітні технології повинні гарантувати досягнення певного рівня навчання, бути ефективними за результатами та оптимальними в часі, витратах сил і засобів. Для досягнення результатів навчання освітня технологія повинна мати всі ознаки системи: логіка процесу, взаємний зв’язок усіх частин, цілісність. Тому цілеспрямованість, планування, керованість, поетапна діагностика, варіювання засобів і методів, корекція результатів – ознаки педагогічної технології.

Погоджуємося з Дичківською М.І., що педагогічна технологія - це система способів, принципів, які застосовують у навчанні, і як реальний процес навчання. Це алгоритм дій педагога, організація педагогічної діяльності, не менш поширений погляд на неї як на конструкцію, стратегію. Проте як би її не розглядали, головне в педагогічній технології - розроблення, деталізація інструментальних аспектів педагогічного процесу. Нові технології як правило створюються, якщо педагог незадоволений результатами навчально-виховного процесу, а також бачить неефективність педагогічної діяльності. [14].

Останнім часом увійшов у вжиток термін «інноваційна педагогічна технологія». Для одних дослідників це цілеспрямоване систематичне та послідовне впровадження у практику прийомів, способів педагогічних дій і засобів, які охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до одержання очікуваних результатів, інші тлумачать термін як комплексний, інтегрований процес, що охоплює суб'єктів, ідеї, способи організації інноваційної діяльності і забезпечує результативність нововведення. Проте зауважимо, що інноваційні перетворення – це не просто створення нових засобів навчання та виховання, але й суттєві зміни, які виявляються в новому стилі мислення, способі діяльності. У цьому контексті вважають інноваційними підходи, що перетворюють характер навчання щодо його цільової орієнтації, взаємодії педагога і учнів, їх позиції у навчальному процесі [14].

Науковцями в сучасній дидактиці представлено найрізноманітніші технології, оскільки кожен автор і виконавець додають до педагогічного процесу щось своє, індивідуальне. Проте більшість технологій можна класифікувати за змістом, цілями, методами й засобами, що застосовуються [68], за сутнісними та інструментально значущими властивостями.

Найбільш відома класифікації педагогічних технологій Г.К.Селевком. До складових нових педагогічних технологій Г.К.Селевко зараховує: соціальні перетворення і нове педагогічне мислення; передовий педагогічний досвід; педагогічну, психологічну, суспільні науки; досвід минулого, український і закордонний; народну педагогіку [75].

Дослідник виділяє у межах груп і підгруп близько ста, на його думку, самостійних педагогічних технологій, які часто являють собою альтернативу класно-урочній організації навчально-виховного процесу. Зокрема він виокремлює педагогічні технології на основі гуманістично-особистісної орієнтації педагогічного процесу; активізації та інтенсифікації діяльності учнів (активні методи навчання); управлінські та організаційні методи; дидактичного удосконалення та реконструювання матеріалу; природовідповідні технології; застосування нових і новітніх інформаційних засобів; конкретно предметні педагогічні технології; технології розвивальної освіти; альтернативні технології; виховні технології; соціально-виховні технології; технології внутрішньошкільного управління, педагогічні технології авторських шкіл та інші [75].

Сучасна освітня технологія у професійній підготовці майбутніх спеціалістів – це система форм, методів, засобів і процедур, що

використовуються для організації та здійснення спільної навчальної діяльності, система науково-обґрунтована і унормована за метою підготовки фахівців, змістом освіти, місцем та терміном навчання учасників освітнього процесу [5].

Для ефективної роботи з підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, успішних фахівців своєї справи необхідно уміло застосовувати сучасні освітні технології. Серед науковців існує підвищений інтерес до вивчення питання застосування сучасних освітніх технологій.

Погоджуємося з К. Бондарєвою, що зростаючий інтерес до освітніх технологій пов'язаний:

- з необхідністю впровадити в педагогіку системно-діяльний підхід.
- з потребою забезпечення оптимальної спільної діяльності викладача та студента, яка буде спрямована на реалізацію навчального процесу з обов'язковою вимогою:

- забезпечення комфортних умов викладання і навчання;
- забезпечення орієнтації на особистість студента.
- з необхідністю мотивувати проектування технологічного ланцюжка процедур, прийомів, форм взаємодії викладача і студентів, які дають гарантії освітнім результатам і знижують негативні наслідки роботи низькокваліфікованих педагогів [5].

Загалом аналіз та досвід реалізації новітніх педагогічних технологій засвідчує, що всі вони дозволяють кардинально змінити соціальну й навчальну мотивацію студентів, розвинути їхню пізнавальну активність, самостійність та здатність до творчості, що, у свою чергу, є важливою умовою формування їхньої професійної діяльності [39].

1.3 Сучасна практика впровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку майбутніх педагогів

Успішна реалізація завдань Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки щодо подальшого реформування освіти неможлива без широкого впровадження інноваційних технологій навчання у процес підготовки фахівців професійного навчання.

Сучасний ринок праці вимагає від молодого фахівця не лише глибоких теоретичних знань, які він отримав у вищому навчальному закладі, а, перш за все, здатності до самостійного застосування їх у нестандартних виробничих, навчальних, життєвих ситуаціях, які постійно змінюються, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян. Вимагає "інформатизації освіти, розвитку наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі» [55].

У попередньому підрозділі ми визначилися із поняттям «педагогічна технологія» та з'ясували, що педагогічна технологія безпосередньо пов'язана з теорією і практикою освіти, оскільки передбачає проектування і конструювання всього педагогічного процесу. Технологія охоплює знання – як

теоретичні, так і практичні – про сутність, управління і послідовність етапів навчального процесу відповідно до конкретних умов його реалізації.

Зазначимо, що І. Підласий визначає педагогічну технологію як сукупність знань і дій, спрямованих на досягнення цілей розвитку, виховання і навчання, та вважає, що коли мета сформульована об'єктивно і несуперечливо, чітко визначені характеристики вихованців і умов процесу, можна створити дуже ефективну технологію [61].

Сутність поняття "технологія" розуміємо як комплексний педагогічний вплив, що дозволяє одержати педагогічний продукт заданої якості відповідно до установлених витрат часу, сил і засобів.

Отже, технологія навчання – це система, у якій послідовно реалізується заздалегідь спроектований навчальний процес, який гарантує досягнення дидактичної мети.

Однією із найважливіших загальнопедагогічних і технологічних складових інноваційності в педагогіці є співробітництво, перебудова засобів, форм і методів навчання, що уможливорює сприятливі умови для їх самозміни, перетворення об'єкта в активного суб'єкта навчання.

Л. Даниленко під освітніми інноваціями розуміє новизну, що істотно змінює результати освітнього процесу, створюючи при цьому удосконалені чи нові освітні, дидактичні, виховні системи; новий зміст освіти; нові освітні, педагогічні технології; методи, форми, засоби розвитку особистості, організації навчання і виховання; нові технології управління закладом освіти, системою освіти. Сутність навчальної інноваційної технології становить відповідний добір операцій та дій педагога та учня, в результаті яких суттєво покращується мотивація здобувачів освіти до навчального процесу. Такими вважають особистісно орієнтовані, інтеграційні, інформаційні, дистанційну, модульно-розвивальну, розвивальну та інші технології [13].

Виходячи з проведеного аналізу основних підходів до розуміння поняття «інновації», «інноваційні технології», «педагогічні інновації» можемо визначити, що інновації в освіті – це запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно нового стану, тобто це процес творення або відтворення нового. Отже інноваційні технології - об'єктивно нові технології як результат педагогічної творчості, або ж відомі освітні технології, що застосовуються в нових умовах.

Загалом освітні інновації поділяються на:

- Психолого-педагогічні (нововведення в навчальний, виховний та управлінський процеси).
- Науково-виробничі (комп'ютерні та мультимедійні технології, сучасне матеріально-технічне обладнання).

Втім, можна групувати інновації за змістом навчання і виховання:

- Введення державних стандартів на компетентнісній основі.
- Оновлення навчальних планів та програм.

- Нові підручники, навчальні посібники.
- Нові системи виховної роботи.
- Нова система оцінювання начальних досягнень здобувачів освіти.
- Запровадження профільного навчання.

Інновації у формах, методах і технологіях навчання та виховання:

- Дистанційна форма навчання
- Інтерактивні методи навчання
- Діалогові, діагностичні методи навчання
- Альтернативні навчальні технології

На основі аналізу наукової літератури спробуємо визначити ознаки інноваційних освітніх технологій за формами та методами.

Цифрові технології. Впровадження цифрових технологій в освітній процес має на меті інтеграцію різних предметних галузей з інформатикою, що веде до цифровізації свідомості здобувачів освіти і розуміння ними процесів цифровізації в сучасному суспільстві (в його професійному аспекті). Суттєве значення має використання комп'ютерних програмних засобів при вивченні всіх дисциплін, їх відображення в структурі й змісті освіти, здійснення докорінної перебудови всього освітнього процесу на основі використання цифрових технологій. Даний напрямок реалізується за допомогою включення в навчальний план нових дисциплін, спрямованих на вивчення цифрових технологій. Це покращує мотивацію та результати навчання, підвищує продуктивність праці викладача та формує цифрову культуру.

Особистісно-орієнтовані технології. Особистісно-орієнтовані технології ставлять у центр всієї освітньої системи особистість здобувача освіти, забезпечення комфортних, безконфліктних і безпечних умов його розвитку, реалізації його природних потенціалів. Вона є метою освітньої системи, а не засобом досягнення будь-якої абстрактної мети. Виявляється в освоєнні здобувачами освіти індивідуальних освітніх програм відповідно до їхніх можливостей і потреб.

Інформаційно-аналітичне забезпечення освітнього процесу та управління якістю освіти. Застосування такої інноваційної технології, як інформаційно-аналітична методика управління якістю навчання дозволяє об'єктивно, неупереджено простежити розвиток в часі кожного здобувача освіти окремо, групи, курсу, закладу освіти. При деякій модифікації може стати незамінним засобом при підготовці узагальнюючого контролю, вивченні стану викладання будь-якої дисципліни навчального плану, вивчення системи роботи окремо взятого педагога.

Моніторинг інтелектуального розвитку. Аналіз і діагностика якості навчання кожного здобувача освіти за допомогою тестування і побудови графіків динаміки успішності.

Виховні технології. Є невід'ємним фактором в сучасних умовах навчання. Реалізується у вигляді залучення здобувачів освіти в додаткові форми розвитку особистості: участь в культурно-масових заходах, учнівському самоврядуванні тощо.

Дидактичні технології. Тут можуть реалізовуватися як вже відомі й зарекомендували себе прийоми, так і нові. Це - самостійна, гра, оформлення та захист проектів, навчання за допомогою аудіовізуальних технічних засобів, система «консультант», групові, диференційовані способи навчання - система «малих груп» тощо. Зазвичай в практиці застосовуються різні комбінації цих прийомів .

Зараз, в контексті цифровізації освіти зростають вимоги до підвищення рівня цифрової компетентності педагогів професійного навчання, що дозволить їм оперативно та адекватно реагувати на всі змінні прогресивних умов їх професійної діяльності. Таким чином актуалізується потреба впровадження в освітній процес цифрових технологій. Можливості і досвід впровадження цифрових технологій розкрито в працях В. Ковальчука [31, 32].

В умовах практичної реалізації завдань оновлення змісту освіти важливого значення набуває організація системної роботи з підвищення професійної компетентності педагогів професійного навчання, впровадження в навчально-виховний процес сучасних інноваційних технологій. Практика показує, що джерела саморозвитку закладу знаходяться у творчості педагогів, їх професійній майстерності, усвідомленні ними тих завдань, які стоять перед закладами освіти. Одним із найважливіших чинників, який стимулює зростання професійної майстерності педагогів професійного навчання, допомагає народженню власного педагогічного почерку, розвитку творчості в педагогічному колективі, прискорює формування передового досвіду в необхідному для закладу освіти напрямі є цілеспрямована робота над різними формами пошукової роботи, спрямованої на розв'язання актуальних психолого-педагогічних проблем з метою вдосконалення навчально-виховного процесу та підвищення професійно-кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Головна мета інноваційної освіти – розвинути пізнавальну активність і самостійність майбутніх фахівців-практиків, зокрема, у процесі їхньої інноваційної діяльності тобто спонукати майбутнього педагога до активного навчання.

Активне навчання – необхідна умова інноваційної освіти, у якій мають переважати методи і технології навчання, спрямовані на самостійне засвоєння педагогами знань і набуття вмінь у процесі їхньої активної розумової і практичної діяльності.

Інновації у вищій школі передбачають: а) створення електронного каталогу даних про новітні технології у вищій освіті, організацію фундаментальних і прикладних науководослідницьких та навчально-методичних робіт з проблем фахової професійної освіти; б) вивчення, узагальнення та поширення в цій сфері кращого вітчизняного, європейського та світового досвіду; в) організація і проведення конференцій, семінарів і тренінгових курсів з інноваційних методик викладання спеціальних дисциплін для професійного загалу [34].

Викладачі закладів вищої освіти здійснюють розробку авторських курсів з інноваційними підходами, які можуть бути застосовані для

індивідуального навчання обдарованих студентів на етапі формування їх професійної компетентності, а й для широкого використання у подальшому в освітньому процесі за умов наявності відповідної матеріальної бази. Наближення вищої школи України до загальноєвропейського освітнього простору пов'язане з проблемами, розв'язання яких бачиться у реформуванні системи підготовки педагогічних кадрів відповідно до міжнародних вимог. В умовах кардинальних змін у соціальній сфері, постійного зростання обсягів інформації з багатьох галузей науки, техніки та технології, висунення високих професійних вимог до майбутніх педагогів необхідно вдосконалювати освітній процес, створювати необхідні умови для підготовки висококваліфікованих фахівців-педагогів з використанням інноваційних технологій і новітніх методик навчання [14].

Професійно-педагогічна освіта являє собою систему підготовки педагогічних кадрів (учителів, вихователів тощо) для загальноосвітньої школи та інших навчально-виховних закладів у педагогічних університетах та інститутах, педагогічних коледжах, університетах; у широкому розумінні підготовка педагогічних і науково-педагогічних кадрів для навчальних закладів усіх типів, включаючи професійно-технічні, середні спеціальні й вищі; сукупність знань, здобутих ву результатом підготовки [11, с. 252].

В умовах інтеграції та демократизації вищої освіти суттєво зростає роль університетської освіти. Університет завжди був центром наукової, освітньої і просвітницької діяльності, яка має загальнокультурне значення як для окремого регіону, так і для країни в цілому. В структуру Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка включено 5 факультетів, 15 кафедр, сучасні аудиторії, навчально-наукові бібліотеки, зала рідкісної книги, лінгафонний клас, 11 науково-дослідницьких лабораторій та шкіл, навчально-виробничі майстерні, навчально-наукові-виробничі комплекси, наукові товариства і професійні об'єднання тощо. Діяльність університетів ґрунтується на принципах: взаємозв'язку науки і практики в процесі підготовки спеціалістів, наступності між рівнями освіти, громадської спрямованості виховання, високої духовності університетського життя.

Проблеми постійного підвищення якості освіти, модернізації її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розробка та впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій є визначеними пріоритетними напрямками державної політики в контексті інтеграції вітчизняної вищої освіти до європейського та світового освітнього простору.

Навчальний процес має бути відповідно трансформований у напрямі індивідуалізації освітньої взаємодії, навчання, формування творчого мислення і збільшення самостійної роботи студентів. Саме викладач виступає творцем, модифікатором конкретних нововведень, педагогічних інновацій.

Має бути інноваційна позиція викладача, яка характеризується творчою активністю, власною готовністю до перегляду і перебудові системи особистісної діяльності із урахуванням: 1) змін власного статусу від спеціаліста-виконавця – до професіонала-дослідника; 2) розвинутої рефлексії в

діяльності; 3) спрямованості на запланований результат, організації саморозвитку [59, с. 90-91].

У Глухівському національному педагогічному університеті робота над підготовкою педагога професійної освіти, здатного до освітньої інноваційної діяльності, починається з навчальної програми та робочих навчальних планів. В освітньо-професійній програмі підготовки магістра передбачено підготовку педагога, здатного як до викладацької діяльності, так і до пошуково-дослідницьких умінь і навичок експериментальної роботи. Програмою передбачено науково-дослідницький підхід, проблемно-ігрове навчання, інтерактивна та проєктивна технології, ґрунтовна практична підготовка, елементи дистанційного навчання.

У навчальному процесі використовуються лекції, лабораторні заняття, семінари, практичні заняття в малих групах, самостійна робота, консультації з викладачами. На навчальну дисципліну «Інноваційні педагогічні технології в професійній освіті» у робочому навчальному плані відведено 120 годин аудиторного часу та 80 годин самостійної роботи.

Викладачі Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, ґрунтуючись на наукових доробках вітчизняних та зарубіжних учених, розробляють інноваційні освітні технології за рядом напрямів: - технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів: формування базових педагогічних знань, вивчення основ дидактики, організації самостійної роботи студентів, управління інноваційно-педагогічною діяльністю студентів; формування творчих здібностей у майбутніх учителів, особистісно-орієнтованого навчання, формування вмінь, необхідних для організаторської педагогічної діяльності - технології соціально-педагогічної підготовки майбутніх учителів: розв'язання соціально-педагогічних задач; - технології удосконалення професійно-методичної компетенції майбутніх учителів: особистісно-орієнтований підхід до навчання студентів, інноваційні технології удосконалення професійної компетентності майбутніх педагогів, впровадження інноваційних методів навчання в освітній процес.

Розроблені інноваційні технології спрямовані на розвиток особистості майбутнього фахівця і сприяють збагаченню його мотиваційної сфери, підвищенню рівня знань та професійних і дослідницьких умінь, удосконаленню в цілому навчальної та науковометодичної діяльності, що свідчить про їх високу ефективність. Технологія професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів передбачає цілеспрямованість, керованість, контрольованість, оптимальність навчального процесу, тобто такого процесу, який можна відтворити і який приводить до проєктованого результату.

Разом з тим у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка діє 11 наукових лабораторій та шкіл, які здійснюють дослідно-експериментальні роботи, розв'язання актуальних наукових проблем в галузі вищої освіти, проведення досліджень, удосконалення методики викладання предметів.

Зокрема цікавою для нашого дослідження є діяльність наукової школи В.І.Ковальчука «Розвиток педагогічної майстерності педагога». Завданнями школи є:

- тенденції розвитку освіти в умовах ринку праці;
- проблеми підготовки майбутніх фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) та вищої освіти;
- удосконалення методики навчання у закладах професійної (професійно-технічної) та вищої освіти;
- упровадження інноваційних технологій навчання в освітній процес;
- розвиток педагогічної майстерності педагога.

У рамках діяльності наукової школи функціонують:

наукова лабораторія, одними з основних задач якої є розробка та впровадження інноваційних технологій в освітній процес, вдосконалення і модернізація освітнього процесу, підвищення якості освіти; вивчення та узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду в галузі інноваційних освітніх технологій; школа педагогічної майстерності, яка допомагає майбутнім педагогам професійного навчання в удосконаленні професійної майстерності.

Основними завданнями та напрямками діяльності школи є:

- формування готовності педагогічних працівників до модернізації змісту освітнього процесу;
- пошук ефективних форм, методів організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) та вищої освіти;
- методичне забезпечення інноваційної діяльності;
- вироблення оригінального педагогічного стилю викладача;
- розробка, моделювання, апробація, корекція та реалізація освітніх технологій, презентація та поширення результатів діяльності педагогів;
- побудова індивідуальної траєкторії розвитку педагога;
- поглиблення практичної та творчої співпраці викладача та студента;
- створення умов для самоосвіти й саморозвитку педагога.

Викладачі кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва докладають багато зусиль до активного навчання та впровадження інноваційних технологій навчання у процес підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. У 2017 році був проведений Всеукраїнський науково-методичний семінар «Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій», в 2018 році викладачі кафедри взяли участь в організації Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти», в грудні 2020 році – в X Міжнародній інтернет-конференції молодих учених і студентів «Глухівські наукові читання – 2020. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук».

Процес підготовки педагога професійного – системне явище. На думку О. Пехоти ефективність процесу застосування сучасних освітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців впливають такі фактори:

соціально-психологічний клімату колективі майбутніх педагогів, соціальна важливість педагогічної діяльності та майбутньої професії;

професійний рівень педагогічного колективу закладу освіти, наявність науково обґрунтованого, професійно спрямованого плану навчальної, виховної роботи, навчально-виробничої діяльності ;

особисті вміння та навички студентів, їх індивідуальні здібності;

здатність викладачів до ефективного впровадження інновацій у навчанні та сучасних освітніх технологій;

дидактичне спрямування на досягнення умотивованого ставлення студентів до інновацій;

аналіз схеми управління впровадженням сучасних освітніх технологій у підготовці майбутніх фахівців [60].

На нашу думку в системі вищої освіти є найбільш впроваджені технології освітньої діяльності, які ми можемо віднести до інноваційних. Розглянемо детальніше саме такі технології навчання, які найбільше запроваджені у практиці підготовки педагогічних кадрів для системи професійної освіти.

Дидактична гра чільне місце в освітньому процесі займає дидактична гра, доцільність впровадження гри підтверджується й тим, що під час використання ділової гри засвоюється 90 % навчального матеріалу. У процесі дидактичної гри учасник повинен виконати дії, аналогічні тим, які можуть мати місце в його професійній діяльності. У результаті відбувається накопичення, актуалізація та трансформація знань у вміння і навички, накопичення досвіду особистості та її розвиток. За змістом ділові ігри бувають імітаційні, коли відбувається імітація діяльності певної організації; рольові, за яких відбувається відпрацювання тактики поведінки, дій, виконання функцій конкретних фахівців, операційні, коли моделюється процес певного фахового спрямування тощо.

Розробляються конструкторські, соціальні, педагогічні, технологічні та інші види проектів в ігрових умовах, що максимально відтворюють реальні умови педагогічного процесу під час практичних занять в умовах ігрового проектування [29].

Інноваційна лекція є перспективним видом занять та основою теоретичної підготовки студента. Мета - викликати інтерес до пізнання від простого до складного, стимулювати творчу активність у процесі засвоєння навчального матеріалу, розвиток гностичних задатків тощо. У педагогічній практиці існує широкий спектр інноваційних форм лекції: лекція-бесіда, лекція-інтерв'ю, лекція-семінар, лекція-консультація, відеолекція, лекція-відеотренінг тощо.

Кейс-технології є пакетом підручників, навчальних посібників, навчально-методичних комплексів, збірників завдань, робочих зошитів тощо, методичних вказівок до них.

Технологія мережевого навчання базується на максимальному використанні можливостей інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Основу дидактичного забезпечення мережевого навчання складають електронні підручники та електронні навчально-методичні комплекси.

Інтерактивна лекція часто активно використовуються засоби ІКТ. Це електронний дидактичний матеріал. Інтерактивна лекція є ефективним дидактичним засобом в умовах заочної або дистанційної форм навчання.

Ситуативний аналіз розвиває у студентів уміння приймати раціональні рішення, моделювати їх наслідки в умовах конфліктної педагогічної ситуації.

Дискусія формує культуру ведення дебатів, здатність активно відстоювати точку зору, аргументовано відкидати помилкові судження опонентів тощо.

Інструктивно-методичні заняття індивідуальні проводяться з окремими студентами за певним графіком; вони можуть охоплювати частину або повний обсяг матеріалу з конкретного модуля навчальної програми.

Конференція з обміну досвідом – поширений інтерактивний вид навчального заняття, основним змістом якого є обговорення попередньо підготовлених повідомлень студентів з актуальних проблем їхньої навчальної діяльності, власного практичного досвіду.

Майстер-клас – інтерактивний вид навчального заняття, на якому здобувачі освіти опановують нові технології, методики й авторські розробки на основі включення у спільну діяльність з неперервним контактом "викладач-студент".

Круглий стіл – спільне обговорення актуальних і важливих інноваційних аспектів професійної діяльності учасників освітнього процесу; найбільш сучасним видом занять зазначеного виду є **навчальний тренінг**, мета якого полягає у вдосконаленні практичних умінь і навичок студентів у відповідній сфері, розвиток здібностей, необхідних для ефективного здійснення професійної діяльності.

Консультація – вид навчального заняття, на якому студенти ставлять перед викладачем запитання і отримують відповіді або пояснення певних теоретичних положень, особливостей практичного застосування засвоєного тощо. Консультації можуть надаватися як окремим здобувачам освіти (індивідуальні), що найчастіше пов'язано з виконанням індивідуальних завдань, так і групі студентів.

Імітаційні тренінги набувають все більшого поширення в освітньому процесі, за якими передбачається відпрацювання певних професійних навичок і вмінь роботи з різними технічними пристроями і засобами. Відтворюється обстановка професійної діяльності, така ситуація, де в якості «моделі» виступає саме технічний засіб (тренажери, прилади і т. д.) [29].

Також на сьогодні важливе значення у навчанні має **самостійна робота** – форма організації навчального процесу, яка є основним засобом оволодіння студентами навчальним матеріалом на дистанційній формі навчання та у позааудиторний час. Зміст самостійної роботи визначено у навчальній програмі; його засвоєння забезпечується методичними матеріалами, завданнями і вказівками викладача. Матеріал, передбачений навчальною

програмою для засвоєння студентами у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, який опрацьовувався на аудиторних заняттях за розкладом.

Отже навчання у закладі вищої освіти повинно не тільки забезпечити засвоєння студентом-майбутнім педагогом нових професійних знань, набуття вмінь і навичок, але сприяти формуванню низки професійно значущих і соціально необхідних в сучасності особистісних компетентностей: культури інноваційного мислення, комунікативної культури, вміння працювати в команді, толерантності, професійної відповідальності, організаційних якостей, лідерства.

Висновки.

1. Проаналізовано шляхи подальшого розвитку вищої освіти в умовах сучасного ринку праці та підвищення ролі освіти як соціального блага, розвитку суспільного й особистого усвідомлення освіти як цінності; розвиток освіти як процесу – зміна підходів до навчання, виховання й розвитку особистості, удосконалення змісту, технологій та засобів навчальної, пізнавальної діяльності; виведення на якісно новий рівень освіти як результату, що включає в себе підвищення функціональної грамотності, професійної компетентності фахівців та загальнокультурного рівня різних категорій населення.

З'ясовано принципи реформування освіти: демократизації, гуманізації, інтенсифікації, інтеграції, національної спрямованості, валеологізації, відкритості, інноваційності.

Визначено сучасні тенденції у розвитку вищої освіти а саме:

- автономізація ВНЗ (включно з економічною діяльністю), децентралізація системи вищої освіти, ,
- розвиток приватного сектора галузі вищої освіти з запровадженням ефективної системи оцінювання якості освіти, яка б базувалася на незалежних агенціях оцінювання якості;
- оптимізація й реструктуризація державного замовлення на підготовку фахівців за обов'язкової участі роботодавців з метою приведення державного замовлення у відповідність до реальних сучасних потреб як державного так і приватного секторів економіки;
- удосконалення та розвиток системи освіти упродовж життя;
- прискорення модернізації освіти, подальший розвиток експортного потенціалу вітчизняної вищої освіти з метою отримання економічних результатів;
- активне подальше впровадження у навчальні плани та програми вищої освіти інноваційної складової, насамперед у частині оволодіння студентами практичними навичками, необхідними для самостійної педагогічної діяльності, а також отримання майбутніми педагогами необхідних знань щодо законодавства та практичної діяльності в Україні і за кордоном;

- цілеспрямована просвітницька робота з метою об'єктивного інформування всіх зацікавлених сторін освітнього процесу (батьків, абітурієнтів, зацікавленої громадськості) щодо цінності тих чи інших спеціальностей на ринку праці;
- впровадження в освітній процес новітніх підходів, методів навчання, виховання, управління освітнім процесом.

Визначено поняття «розвиток професійної компетентності». Мета освіти стала набувати прагматичного характеру: замість формування гармонійно розвиненої особистості ставиться завдання підготовки компетентного, соціально-орієнтованого спеціаліста, пристосованого до запитів ринку праці.

2. Розкрито суть і структуру педагогічної технології. Педагогічна технологія – це цілеспрямована організація педагогічного процесу, яка відображає науково обґрунтований проект логічно структурованої системи педагогічної взаємодії для гарантованого досягнення запланованих результатів навчання.

Структурні компоненти освітньої технології:

- концептуальна основа; змістова частина навчання (цілі навчання, зміст навчального матеріалу);
- процесуальна частина (організація навчального процесу, методи і форми навчальної діяльності здобувачів освіти та діяльності викладачів в частині управління навчальним процесом, діагностика навчального процесу).

3. Проаналізовано практику впровадження інноваційних технологій навчання у підготовку майбутнього педагога.

Здійснено класифікацію інноваційних технологій за змістом навчання та виховання, за формами та методами.

Досліджено впровадження інноваційних технологій у практику викладачами Глухівського національного педагогічного університету.

З'ясовано, що інноваційне навчання у підготовці майбутнього педагога – процес і результат такої освітньої та навчальної діяльності, яка заохочує активний пошук та послідовне введення змін в існуючу освітню практику, соціальне середовище. Інновації в навчанні стимулюють активну участь у вирішенні проблемних ситуаціях, які виникають як перед майбутніми педагогами та викладачами. Тож інноваційні технології навчання пов'язані з творчим пошуком на основі наявного досвіду. Головна мета інноваційної освіти – розвинути пізнавальну активність і самостійність майбутніх фахівців-практиків, зокрема, у процесі їхньої інноваційної діяльності тобто спонукати майбутнього педагога до активного навчання.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

2.1. Педагогічні умови запровадження інноваційних технологій навчання у підготовці педагогів професійного навчання

Головною метою запровадження інновацій в освіті кінця ХХ – початку ХХІ ст. стає необхідність відповідати виклику глобалізаційних трансформацій, екологічних проблем, полікультурних тенденцій у світі. Нові ідеї зосереджено навколо проблем оцінювання якості освіти, формування у педагогів індивідуальної відповідальності за позитивні зміни в освіті, подолання суперечностей між темпами соціальнокультурного розвитку школярів та потребами сучасного суспільства, досягнення рівних можливостей у здобутті якісної базової освіти, активізації соціально-педагогічних процесів для підвищення якості освіти. Нині утверджується пріоритет інноваційного розвитку освіти на основі модернізації всіх складових системи (змісту, педагогічних технологій, оцінювання навчальних досягнень школярів, підготовки педагогічних кадрів, управління, фінансування тощо); нормативне забезпечення інноваційної політики галузі; формування інфраструктур, які підтримують та координують інноваційні процеси [34]

В умовах інтеграційних процесів вітчизняної вищої школи до загальноєвропейського освітнього простору, виникають проблеми, розв'язання яких може бути досягнуто шляхом реформування системи підготовки педагогічних кадрів відповідно до міжнародних вимог. В умовах швидкої інформатизації галузей науки, техніки та розвитку сучасних технологій, у тому числі й новітніх технологій навчання, підвищення вимог суспільства до професійної складової майбутніх фахівців, необхідно підвищити якість вищої освіти, використовуючи інноваційні методики та технології навчання створити сучасні умови для підготовки конкурентоспроможних на вітчизняному та міжнародному ринку праці педагогічних кадрів, [34].

Важливим фактором в організації процесу професійної підготовки майбутніх педагогів виступають педагогічні умови, в яких цей процес здійснюється. Виникає потреба у розкритті сутності педагогічних умов підготовки майбутніх педагогів професійного навчання та їх підготовки до самостійної праці.

У філософському словнику «умова» визначається як категорія, в якій відображено універсальні відношення речі до тих факторів, завдяки яким вона виникає й існує [82, с. 703].

Незважаючи на те, що предметом великої кількості педагогічних досліджень виступають педагогічні умови реалізації певних процесів, в сучасній науці існують певні розбіжності в тлумаченні самого поняття “педагогічна умова”.

Категорія «педагогічні умови» визначається як система необхідних для досягнення конкретної педагогічної мети певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, що об'єктивно склалися чи суб'єктивно створені [60].

Визначення сутності поняття «педагогічні умови» не залишилося поза увагою учених. Так, В. Максимов поняття «педагогічні умови» трактує як сукупність об'єктивних і суб'єктивних чинників, необхідних для забезпечення ефективного функціонування всіх компонентів освітньої системи, залежної від цілей, завдань, змісту, форм і методів цієї системи [48, с. 115].

О. Дурманенко педагогічні умови визначає як особливості організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, що детермінують результати виховання, освіти та розвитку особистості студента, об'єктивно забезпечують можливість їх досягнення [18, с. 136].

В. Манько педагогічні умови визначає як взаємопов'язану сукупність внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування, яка забезпечує високу результативність навчального процесу і відповідає психолого-педагогічним критеріям оптимальності [49, с. 153-161].

Заслуговує на увагу думка Ю. Бабанського, який педагогічні умови розглядає як обставини, за яких компоненти навчального процесу (навчальний предмет, викладання і навчання) представлені у взаємодії та дають можливість викладачеві плідно викладати і керувати навчальним процесом, а учню – успішно вчитися [4, с. 125].

І. Лернер розкриває поняття «педагогічні умови» як чинники, що забезпечують успішне навчання [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 76].

Ми поділяємо думку А. Ліненко про те, що ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов у яких він проходить [41, с. 163].

На основі аналізу, порівняння та узагальнення вище викладеного, зауважимо, що педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів до педагогічної діяльності у процесі професійної підготовки являють собою обставини, пов'язані з організацією навчально-виховного процесу у закладі вищої освіти, з тим зовнішнім навчально-виховним середовищем, у якому відбувається пізнавальна, навчальна, науково-дослідницька і виховна діяльність, що спрямована на формування у студентів насамперед професійних знань, умінь і навичок, розвиток їх педагогічної культури та професійної готовності до самостійної педагогічної діяльності.

Узагальнюючи поняття «педагогічні умови», вважаємо, що доцільно виділити такі їх ознаки:

- педагогічні умови виступають характеристикою педагогічного середовища;
- являють собою обставини, необхідні для реалізації педагогічного процесу;
- включають форми, методи, педагогічні прийоми;
- забезпечують успішність процесу навчання;
- забезпечують високу результативність педагогічного процесу;

– являють собою об'єктивні й суб'єктивні передумови реалізації мети професійної освіти;

– є комплексом організаційних, дидактичних і виховних заходів, реалізація яких зумовлює інтерес до професійної діяльності в студентів;

– дозволяють забезпечити високий рівень підготовки фахівців.

Професійна підготовка майбутнього педагога як педагогічна діяльність обумовлює наявність в освітньому процесі, як мінімум, двох сторін – суб'єкту і об'єкту, проте ці сторони можуть знаходитися у взаєминах тільки у визначеній сфері, визначеному „просторі”. Однією із сторін цього „простору” і є педагогічні умови [5].

Аналіз наукового досвіду та психолого-педагогічної літератури переконливо свідчить про те, що в процесі організації педагогічної діяльності для її ефективності необхідно виділяти певні педагогічні умови реалізації сукупності педагогічного та виховного процесів.

З іншої сторони, педагогічні умови виступають також формою педагогічної діяльності, головною метою якої є формування компетентнісного фахівця. Отже, педагогічні умови забезпечують виконання державного стандарту з освітньої діяльності [5].

Формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до професійної інноваційної діяльності, на нашу думку, забезпечують такі педагогічні умови: 1) інтеграція та оновлення змісту професійної освіти; 2) інформаційне забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів 3) орієнтація навчального процесу на розвиток творчої рефлексивної індивідуальності майбутнього педагога; 4) практична підготовка майбутніх педагогів професійного навчання у процесі навчання і проходження різних видів практик 5) моделювання інноваційного навчального середовища у процесі вивчення студентами педагогічних дисциплін.

У процесі дослідження розглянемо ряд педагогічних умов.

Перша умова – інтеграція та оновлення змісту професійної освіти. У процесі підготовки педагогів важливою є інтегрована, різнопланова освіта. З метою впровадження ефективної роботи майбутньому педагогу недостатньо вузькоспеціальних знань із свого предмета, оскільки окрім освітніх, він покликаний виконувати і виховні функції: формувати в учнів загальнокультурні, загальнолюдські цінності, норми поведінки у природі та соціумі тощо. Тому зрозуміло, що для формування компетентного педагога, спроможного ефективно розв'язувати всі складні й комплексні завдання майбутньої професійної діяльності, концептуально важливим є організація процесу набуття студентами цілісних знань. Тут найбільш важливим є безпосереднє залучення студентів до активного оперування міжпредметним змістом. Проблема інтеграції змісту пов'язана з його оновленням. Нові відкриття та напрямки дослідження ведуть до зміни галузевих стандартів освіти, сутності предметів, навчальних планів та програм. Потребують оновлення і підручники для професійної підготовки викладачів.

Друга умова – інформаційне забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів. Інформаційне забезпечення є важливою складовою професійної підготовки майбутнього педагога, сприяє підвищенню рівня теоретичних знань та професійному самовдосконаленню. Під інформаційним забезпеченням закладу вищої освіти розуміється надання відповідної навчальної інформації і вільний доступ до неї студентів із метою задоволення інформаційних потреб. Перед вищою школою стоїть декілька завдань, що стосуються інформатизації навчального процесу, а саме: – створення локальної навчальної комп'ютерної мережі; – постійний доступ студентів до навчальної мережевої системи з використанням Wi-Fi зони, що повинна охоплювати навчальні приміщення, бібліотеки, об'єкти рекреації, спортивні майданчики, гуртожитки тощо; – розробка електронних навчальних посібників та підручників; – організація дистанційного навчання студентів денної і заочної форм; – створення модульного середовища, організація самостійної роботи, умов для виконання творчих завдань, здійснення наукових досліджень; – організація контролю якості знань (тематичний, модульний, підсумковий тестовий контроль). При використанні інформаційних освітніх систем автоматизованого навчання удосконалюється професійна підготовка майбутніх педагогів професійного навчання шляхом формування в них навичок самостійної роботи, розвитку професійної мобільності та інтелектуального потенціалу.

Третя умова це орієнтація освітнього процесу на розвиток творчої рефлексивної індивідуальності майбутнього вчителя. Ураховуючи важливість розвитку майбутнього педагога професійного навчання як компетентного фахівця в процесі його професійної підготовки необхідно зазначити: по-перше, успішність навчальної діяльності може бути забезпечена різними особистісними якостями й вмінням людини застосовувати переваги своєї індивідуальності та нейтралізувати її вади; по-друге, освітній процес має створювати умови для належного оволодіння цілісним досвідом професійної діяльності на рівні творчої діяльності. Підтвердженням ідеї важливості індивідуально-творчого рефлексивного розвитку у процесі формування професійної компетентності є та обставина, що досвід творчої діяльності засвоюється на особистісному рівні. Індивідуальність – це «спосіб існування особистості в соціальному оточенні, що являє собою складне інтегрування сукупності унікальних типологічних властивостей людини, особистісних структур та їх проявів у індивідуально-специфічному стилі діяльності та взаємодії» [20, с. 333]. Індивідуально-творчий розвиток студентів базується на особистісному усвідомленні власної мотивації, прагнень, інтересів, потреб, мети. Розвиток мотивів студентської молоді пов'язаний із дотриманням саме принципу творчості та співтворчості у навчанні, «розвиток самого себе через творчу діяльність», який перетворює навчання на особистісно зорієнтований педагогічний процес, що надає змогу розширити можливості розвитку індивідуальності студента, поглиблює його креативність. Тому інтегральною особистісною якістю, яка суттєво впливає на формування творчої індивідуальності студента, вважаємо саме професійну рефлексію як процес

«пізнання людиною себе: поведінки, дій і вчинків, психічних станів, почуттів, здібностей, характеру та інших властивостей своєї особистості» [66, с. 300]. Творча діяльність має реалізуватись через проблемний характер вивчення матеріалу у вищій школі. Спеціально сформульовані запитання та завдання проблемного характеру, творчі роботи та дослідження студентів, проекти міжпредметного змісту сприяють розумовій діяльності студентів, виводячи її на вищий творчий рівень, дозволяють моделювати професійно обізнану особистість, розширюють діапазон наукових знань студентів, розвивають їх пізнавальну самостійність та ініціативу, призводять до подальшого професійного самовдосконалення та компетентності. За цих умов студент починає формуватися як справжній учитель, під час засвоєння теоретичних знань проявляє активність і творчість, прагне виробити в собі відповідні практичні вміння і навички. Погоджуємося із твердженням М. Полані, що, з урахуванням діяльності індивіда, кожний творить власний освітній простір. [62, с. 235].

Четверта умова – практична підготовка майбутніх педагогів професійного навчання у процесі навчання і проходження різних видів практик. Практична підготовка педагогів передбачає постійний розвиток студентами вмінь і навичок основних функціональних напрямків педагогічної діяльності, починаючи з тих, які не вимагають фундаментальної підготовки з предмету викладання і можуть бути реалізовані на молодших курсах: організаційні, комунікативні, дидактичні, діагностичні тощо. Отже, вміння і навички майбутніх педагогів реалізуються у процесі проходження різних видів педагогічної практики. Після чого, на основі отриманих практичних навичок формуються вміння, що необхідні для функціонування викладача професійної підготовки. Практику можна вважати адаптаційним періодом майбутнього викладача до роботи. Основне завдання закладу вищої освіти полягає у ґрунтовній підготовці студентів до практики під час аудиторних семінарських і практичних занять. Тільки поетапний перехід студентів від навчальної діяльності академічного типу (ділові та дидактичні ігри) та практичних занять до навчально-професійної (педагогічна практика, стажування) дає значний позитивний ефект і оптимізує процес підготовки майбутніх педагогів. Різні види практик надають можливість студенту розкритися як фахівцю, отримати якісну підготовку, адаптуватися до майбутньої соціальної ролі вчителя та професійної діяльності.

П'ята умова – формування складових професійної компетентності майбутніх педагогів шляхом упровадження інноваційних педагогічних технологій. Оновлення освіти все складніше здійснювати традиційними педагогічними технологіями. Одним із найбільш перспективних шляхів удосконалення підготовки майбутніх педагогів, озброєння їх необхідними знаннями, вміннями і навичками є впровадження інноваційних педагогічних технологій, які мотивують студентів до навчання та ефективного опановування обраною професією. Технологічність стає сьогодні домінуючою характеристикою діяльності майстра і викладача, означає перехід на якісно

новий щабель ефективності, оптимальності, наукоємності освітнього процесу. Технологічний підхід у навчанні передбачає чітку постановку перед студентом мети, підготовку навчальних матеріалів, організацію навчально-виховного процесу та підвищення його результативності, інтенсивності, інструментальної та технічної насиченості.

Таким чином бачимо, що складовими педагогічних умов застосування інновацій в професійній освіті є навчально-матеріальна база, види, форми, методи педагогічної діяльності викладача, професіоналізм педагогічного колективу, штучно створені і об'єктивно сформовані педагогічні ситуації.

На основі розглянутих педагогічних умов підвищення професійного рівня майбутніх педагогів професійного навчання можна зробити висновок, що, інтеграція і оновлення змісту освіти є однією з перших умов для формування професійної компетентності майбутнього педагога, інформаційно-освітнє середовище виконує інформативну та комунікативну функції; сприяє реалізації тих видів діяльності, що пов'язані з використанням комп'ютера та засобів нових інформаційних технологій, творча та рефлексивна діяльність майбутніх педагогів професійного навчання детермінує створення їх творчого та рефлексивного середовища, на практичних заняттях відбувається підготовка майбутніх педагогів до практики шляхом моделювання різних професійних ситуацій, виконання складних лабораторних робіт практичного спрямування тощо, інноваційним технологіям відводиться провідне місце в педагогічній системі, бо вони завжди мають позитивний результат у процесі сумісної роботи викладачів та студентів.

Таким чином подальший розвиток сучасної вищої освіти визначає розвиток і саморозвиток майбутнього фахівця, здатного не лише використовувати традиційні підходи до організації навчально-виховного процесу, але й виходити за межі нормативної діяльності. Ця стратегія втілюється в принциповій спрямованості змісту і форм навчального процесу вищої школи на пріоритет таких новітніх технологій як кредитно-трансферна система навчання, інтерактивні, ігрові й інформаційні технології, проблемне, ситуаційне та контекстне навчання тощо [52].

Дотримання означених педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання сприяє підвищенню ефективності їх професійної підготовки. Однак, кожна взята окремо умова не може повністю забезпечити ефективність формування професійної компетентності, лише їх системна єдність дозволяє успішно здійснювати професійну підготовку майбутнього педагога професійної підготовки.

2.2. Модель підготовки майбутніх педагогів професійного навчання

Система професійно-педагогічної підготовки майбутнього педагога професійного навчання покликана забезпечити реалізацію основних положень

програми “Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року” шляхом критичного переосмислення досягнутого, а також його оновлення. Наголошується на важливості особистого розвитку вчителя як найвищої цінності суспільства, звертається увага на необхідність формування нової генерації педагогічних кадрів, підготовленої до якісного забезпечення освітніх потреб особистості, розвитку її культурного, інтелектуального потенціалу, компетентних, конкурентоспроможних в умовах ринку праці. Для цього необхідно використати все позитивне з раніше здобутого у науково-методичному арсеналі та поєднати з докорінним реформуванням концептуальних, змістовно-структурних і організаційно-педагогічних його основ.

Вища школа завжди відіграла роль вихователя інтелігенції, культурної еліти суспільства, творчої особистості, здатної відтворювати, перетворювати соціальний досвід, продукувати нові знання, формувати вміння й навички, створювати фундаментальні основи різних галузей науки і виробництва. На сучасному етапі удосконалення діяльності системи вищої освіти необхідне моделювання процесу підготовки майбутніх фахівців таким чином, щоб від забезпечував професійну і життєву компетентність, якісні професійні знання і вміння, професійну мобільність випускників закладів освіти [55].

Сформулюємо загальні вимоги до системи професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання з урахуванням інноваційних процесів, що відбуваються в Україні та світі.

Процес підготовки має враховувати особливості структури інноваційної діяльності педагогів професійного навчання і бути орієнтованим на формування як окремо взятих компонентів: професійно-педагогічного, інженерно-технічного та виробничо-технологічного, так і цілісної інтегративної професійно-педагогічної діяльності;

- процес підготовки повинен характеризуватися концептуальністю, яка спирається на теоретичні підходи та принципи, основоположні ідеї організації підготовки сучасних педагогів професійного навчання;

- процес підготовки повинен характеризуватися технологічністю, тобто опис даного процесу містить вказівку на технології, засоби, форми підготовки, а також вимоги до організації підготовки до інноваційної професійно-педагогічної діяльності;

- процес підготовки повинен враховувати особливості соціокультурного оточення майбутнього педагога професійного навчання, забезпечуючи тим самим підвищення якості підготовки педагогів професійного навчання до професійної діяльності.

Широта завдань, інтегративний характер, високий рівень складності і динамічності діяльності в системі професійно-педагогічної освіти обумовлюють необхідність спеціальної підготовки педагогів професійного навчання до цієї діяльності у процесі професійного навчання.

Одним з головних завдань вищої школи є підготовка педагога, здатного здійснювати інноваційну професійну діяльність. Тому виникає потреба у

розробці саме моделі підготовки майбутнього педагога професійного навчання до інноваційної професійної діяльності.

Модель (фр. *modele* - зразок) – це уявна або матеріально-реалізована система, котра відображає або відтворює об'єкт дослідження (природний чи соціальний) і здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно цього об'єкта [20, с. 516]

Педагогічний зміст моделі виявляється в тому, що вона дозволяє виділити актуальні та перспективні завдання навчально-виховного процесу, виявити та проаналізувати зв'язок між імовірним, очікуваним та бажаними змінами об'єкта, що вивчається.

Створенню моделей підготовки майбутніх педагогів до інноваційної діяльності присвячені дослідження як зарубіжних та і вітчизняних науковців.

Так В. Сласьонін і Л. Подимова моделюють саме інноваційну діяльність майбутніх фахівців. Модель включає структурні (мотиваційний, креативний, технологічний, рефлексивний) та функціональні (особистісно вмотивована переробка освітніх програм, планування роботи, прийняття рішень про використання інновацій, прогнозування труднощів, формування цілей, упровадження нововведень у педагогічний процес, корекція і оцінка інноваційної діяльності) компоненти [70].

Ю. Максимов пропонує дидактичну модель підготовки студентів до інноваційної діяльності, де види та основні форми навчання, які відповідають виділенім у процесі дослідження компонентам: когнітивному, операційному, мотиваційному, інноваційному [48].

Модель підготовки студентів до використання інноваційних технологій Л. Машкіної побудована на трьох складових: змістовій, технологічній і результативно-оціночній [51].

Дослідницею О. Гончаровою обґрунтовані такі структурні компоненти моделі підготовки педагога до інноваційної діяльності: змістовий, процесуальний, результативно-оцінний. Разом з тим, сутність моделі за О. Гончаровою полягає у створенні внутрішньо пов'язаного цілого, яке складається з мети, завдань, змісту, педагогічних умов, форм, методів та результатів процесу підготовки студентів до інновацій [12].

Проаналізувавши досвід науковців, науково педагогічну літературу ми можемо визначити структурно-компонентну модель підготовки майбутніх педагогів до інноваційної професійної діяльності.

Модель у нашому випадку відтворює структуру та технологію підготовки педагога професійного навчання до виконання ним педагогічних функцій при організації навчального процесу. Ми виокремили декілька функціональних (діагностико-корегуючий, розвивально-проективний, стимулюючо-спонукальний, організаторський та контрольньо-оцінний) та структурних компонентів (мотиваційний, інформаційний, діяльнісний, творчо-пошуковий, контрольньо-оцінювальний).

Визначимо **функціональні компоненти**, що входять до моделі підготовки майбутнього педагога:

- діагностико-корегуючий передбачає дослідження об'єкта, процесу та результатів власної праці;
- розвивально-проективний містить моделювання цілей, засобів удосконалення власної педагогічної майстерності, проектування перспективного тематичного плану вивчення навчального матеріалу;
- стимулюючо-спонукальний передбачає створення атмосфери психологічної підтримки, творчого пошуку
- комунікативно-виховний вимагає від педагога знання основ культури спілкування, оволодіння мовленевою культурою й уміння реалізувати цю функцію в майбутній професійній діяльності;
- організаторський полягає в формуванні у майбутніх педагогів організаторських умінь у професійній діяльності;
- контрольо-оцінний включає контроль, самоконтроль, оцінку, самооцінку здійсненої діяльності з метою фіксації її результатів.

Функціональні компоненти визначено на основі вивчення державних стандартів та наукових досліджень О. Дубасенюк, І. Зязюна, Н. Ничкало, І. Піласого, В. Сластьоніна та ін.

Структурно-компонентна модель розкриває особливості структури, послідовність, зв'язок цих елементів і в цілому особливості конструювання змісту даної підготовки.

Основними елементами змісту освіти за І. Лернером є : інформація, яка підлягає засвоєнню, накопиченні знання, способи діяльності, досвід емоційно-ціннісного ставлення до знань, досвід творчої діяльності [40].

Виходячи з визначених елементів освіти наступним етапом проектування моделі майбутнього педагогічного працівника професійної освіти, здатного до інноваційної діяльності, є визначення **структурних компонентів**, які ми вказали вище.

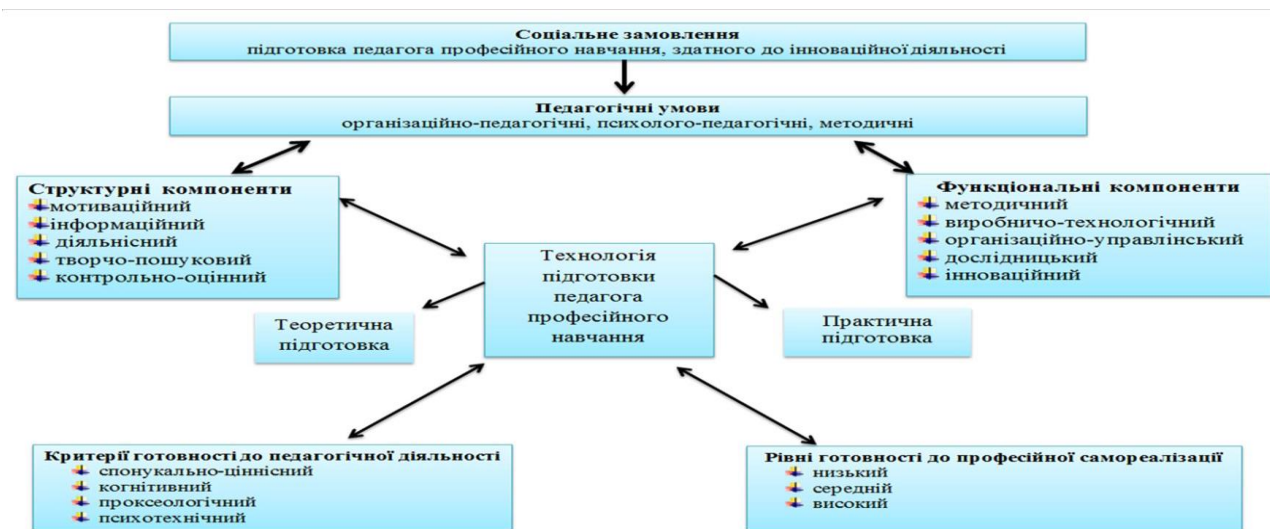
Мотиваційний компонент характеризується необхідністю формування у педагога мотивів професійного становлення, визначає наявність у студентів потреби у саморозвитку, спонукає до змін в особистому зростанні. А також мотив конкретизує потребу, визначає вибір засобів для її задоволення та виконує спонукальну, спрямовуючу та смислоутворюючу функцію.

На цьому етапі використовуються технології активного навчання, проблемного, контекстного навчання, креативної технології, що сприяє актуалізації творчих, комунікативних, рефлексивних умінь майбутніх педагогів, спрямованості на пошук індивідуального стилю інноваційної професійної діяльності.

Інформаційний компонент включає сукупність фахових, методичних, психолого-педагогічних знань, методики проведення навчально-виховної діяльності, необхідних для здійснення професійної діяльності майбутнього педагога, оволодіння методологією та методикою наукового дослідження для освоєння педагогічних новацій.

На цьому етапі доцільно використовувати проблемні лекції і семінари, самостійні дослідницькі та творчі роботи студентів.

Діяльнісний компонент передбачає формування умінь інноваційної професійної діяльності педагога. На цьому етапі головна роль відводиться самостійній роботі практичній роботі майбутнього педагога, відбувається розвиток здібностей до наково-дослідної, інноваційної діяльності, творчого вирішення навчально-виховних завдань в галузі професійної освіти.

?????????

Творчо-пошуковий компонент є логічним продовженням діяльнісного етапу, він забезпечує оволодіння інноваційним підходом педагога до здійснення професійної діяльності, апробацію професійно-орієнтованих проектів через ділові та рольові ігри, тренінг, мозковий штурм, обмін досвідом; побудову конструктивної взаємодії в діяльності «викладач-учень».

Контрольно-оцінювальний компонент передбачає самооцінку творчої позиції майбутнього педагога, контроль, оцінювання результатів інноваційної діяльності, визначення напрямів діяльності майбутнього педагога на новому рівні. На цьому рівні доцільне використання технологій проблемного навчання, різних видів, форм, методів контролю, самоконтролю і взаємоконтролю.

Проте, наше дослідження передбачає розгляд функціональних компонентів саме для педагога професійної школи, готовність його для функціонального призначення для роботи в закладах професійної освіти, тож розглянемо структуру діяльності педагога професійного навчання з метою знаходження деяких відмінностей змін та удосконалення [37, с.44-62].

В рамках наше дослідження найбільший інтерес для нас має означення функціональних компонентів готовності педагога професійного, професійно-технічного навчання, здатного до інноваційної діяльності. Згідно з функціональним призначенням педагог професійного навчання підготовлений для **навчально-виховної, виробничо-технологічної, науково-дослідної та організаційно-управлінської діяльності** у навчальних закладах початкової та

середньої професійної освіти, навчально-виробничих комбінатах, у загальноосвітніх школах, а також у вишах, інститутах і факультетах підвищення кваліфікації, наукових установах, що займаються проблемами освіти. Коротко розглянемо кожен з видів діяльності.

Методична (навчальна) діяльність дає можливість забезпечити виконання таких умов:

- визначення та (або) аналіз вихідних даних, чинників і характеристик навчального процесу, побудова його прогностичної моделі;
- організація ефективної навчальної діяльності та управління нею (здійснення прямого та ініціювання зворотного зв'язку);
- оцінювання ступеня відповідності реалізованого навчального процесу моделі з метою внесення корекції або повної зміни.

Виробничо-технологічна діяльність спрямована на забезпечення та управління навчально-виробничим процесом в училищі при безпосередній участі в ньому фахівця. Вона є сукупністю виробничо-технологічних робіт, які мають конструктивно-технологічний, організаційно-управлінський характер. У процесі здійснення цих робіт фахівець реалізує техніко-технологічні, організаційно-управлінські, педагогічні, економічні та інші знання, вміння та навички, що відображають всі сторони виробництва (галузі), для якої готується майбутній робітник.

Організаційно-управлінська діяльність пов'язана з реалізацією функцій організації навчально-виховного процесу, оптимізацією мікроклімату в колективі, плануванням, прийняттям рішень, організацією і контролем їх виконання.

Дослідницька діяльність спрямована насамперед на діагностику стану і визначення проблем навчально-виховного процесу та шляхів їх вирішення в професійних освітніх установах; вивчення, аналіз та використання в практичній діяльності сучасних психолого-педагогічних теорій і технологій передового педагогічного досвіду; зіставлення рівня своєї професійно-педагогічної підготовки з результатами своєї педагогічної діяльності відповідно до сучасних вимог і умов; прогнозування, організацію та здійснення експериментальної перевірки, на практичне впровадження науково-методичних розробок у систему професійної освіти; відбір, обробку інформації з проблем навчання і виховання, формулювання її у вигляді наукових звітів, статей, наукових доповідей, методичних розробок та рекомендацій тощо. Виховна діяльність педагога професійного навчання спрямована на діагностику особистості і колективу учнів, планування виховної роботи; організацію роботи за всіма напрямками виховання (розумового, морального, естетичного, правового, фізичного, екологічного, трудового) учнів; психологічну реабілітацію і корекцію поведінки учнів; роботу з дидактично “запущеними” і “важкими” підлітками; проведення профорієнтаційної роботи; проектування, виготовлення, оформлення атрибутики виховних заходів, гуртожитків, приміщень гурткової та секційної роботи, організація і здійснення діяльності гуртків, секцій, факультету суспільних професій, студій і т.д.

Коли ми говоримо про сучасного педагога професійного навчання, то до структури його діяльності повинен обов'язково входити **інноваційний компонент – інноваційна діяльність** – специфіка якого визначена особливостями професійнопедагогічної освіти та умовами професійно-педагогічної діяльності педагога професійного навчання в установах початкової та середньої професійної освіти. Інноваційна діяльність виступає як діяльність із здійснення інноваційного процесу, яка забезпечує перетворення нових ідей у нововведення, а також формує систему управління цим процесом. [65, с. 72].

Саме в інноваційній діяльності В. Сластьонін і Л. Подимова виокремлюють мотиваційний, креативний, технологічний і рефлексивний структурні компоненти [70].

На їхню думку, як функціональні компоненти інноваційної діяльності виступають: особистісно орієнтований зміст освітніх програм; прийняття рішень про використання нового; формування цілей педагогічної діяльності на основі інноваційних концептуальних підходів; здійснення експериментальної діяльності; прогнозування труднощів; впровадження нововведень в освітній процес; корекція й оцінювання інноваційної діяльності.

На діяльність педагога професійного навчання впливає соціокультурне середовище, яке включає різноманітні види умов, засобів і змісту освіти, здатних забезпечити впровадження інновацій, продуктивну діяльність та розвиток об'єктів навчально-виховного процесу освітнього закладу. Діяльність педагога професійного навчання має за мету підвищення якості професійної освіти, розвиток системи професійно-педагогічної освіти, розвиток науки, виробництва, соціуму, економіки, культури. “Вона виступає основною умовою випереджаючої підготовки фахівців початкової та середньої професійної освіти, здатних ефективно працювати, особистісно та професійно розвиватися в умовах сучасного високотехнологічного інформаційного суспільства” [65, с. 75].

Таким чином фахова сомореалізація, як важливий показник соціальної зрілості педагога, є комплексом знань, умінь, навичок, якостей, здібностей, професійної спрямованості та творчого потенціалу, що визначають готовність фахівця до реалізації свого потенціалу в професійній діяльності.

Процес формування готовності майбутнього педагога є комплексним, складним, який не можливо виміряти єдиним універсальним показником. Тому нам необхідно дослідити інші вимірювальні показники для отримання об'єктивної інформації, в якості яких ми розглянемо критерії готовності до педагогічної інноваційної діяльності.

В. Сластьонін вважає, що критеріями інноваційної педагогічної діяльності є творча сприйнятливість до педагогічних інновацій, активність, методологічна і технологічна готовність до нововведень, культура спілкування [70].

Н. Юсуфбекова доповнює поняття інноваційної діяльності такими критеріями:

- актуальність інновації, ступінь її відповідності потребам освітньої установи;

- відповідність інноваційної ідеї загальній концепції розвитку освітньої установи;
- результативність (оцінювання за аналогією з інновацією в іншому освітньому закладі або експертним шляхом);
- творча новизна як інноваційний потенціал ідеї;
- методична розробленість інноваційної ідеї (наявність конкретного опису її змісту, структури, технології її освоєння);
- можливості потенційних учасників інноваційного процесу (визначаються доступністю технології, характером і силою мотивації учасників, мірою необхідної підготовки тощо);
- диференціація інтересів викладачів відносно до інновації;
- можливість втілення інновації;
- часові і матеріальні витрати на освоєння нововведення;
- організаційні умови;
- нормативно-правове забезпечення;
- відповідність останніх досягнень педагогічної науки і практики [83].

Під час розгляду критеріїв і показників готовності до інноваційної діяльності майбутнього педагога необхідно враховувати, що усі вони є взаємозалежними.

У процесі нашого дослідження, на основі аналізу наукової літератури ми можемо визначити рівні готовності майбутніх педагогів професійного навчання до професійної інноваційної діяльності. Рівень – це ступінь розвитку особистості. Виділені нами рівні готовності визначають тип педагога, який здійснюватиме професійну діяльність у закладі освіти.

Низький рівень – відсутня мотивація до здійснення професійних обов'язків на належному рівні, навичок до самоаналізу, саморозвитку, самоосвіти, творчої самореалізації у педагогічній діяльності, відтворення знаць фрагментарне з використанням запозиченого досвіду. При вирішенні виробничих завдань пасивний. Змістом професійної діяльності не цікавиться, не усвідомлює її специфіки, у практичній діяльності не проявляє творчості. Такий рівень визначає байдужий тип педагога.

Середній рівень визначається нестійким інтересом до професійної діяльності, у будь-якій ситуації діє за зразком, у більшості проблемних ситуацій діє за запозиченим досвідом. Орієнтується у навчальному матеріалі, робить одиночні висновки, здійснює розв'язання навчальних задач за алгоритмом, виявляє зацікавленість прийомами, методами, засобами, методикою навчання, проте відсутній творчий підхід до вирішення навчальних завдань, розуміння необхідності самореалізації в професійній діяльності. Такий рівень визначає репродуктивний тип педагога.

Достатній рівень – майбутній педагог усвідомлює важливість педагогічної діяльності, необхідність професійного розвитку, глибоко обізнаний щодо інтелектуальних та психофізіологічних якостей учнів, проте відсутня стійка мотивація до самодіагностики та самореалізації у професійній діяльності. Володіє високим проявом педагогічної інтуїції, планування,

прогнозування та передбачення результатів власної діяльності на основі власних спостережень, Проявляє ініціативність у вирішенні нетипових завдань, прагне до підвищення свого професійного рівня. Такий рівень визначає конструктивний тип майбутнього педагога.

Високий рівень – стійка орієнтація на цінності та норми педагогічної діяльності, спрямованість на творчу працю, чітка орієнтація на постійне професійне становлення власної професійної та особистісної концепції. Має глибокі теоретичні та практично орієнтовані знання; висловлює власні думки, погляди, переконання, яким властивий характер оригінальності, новаторства, креативності, застосовує на творчому рівні педагогічні технології, інноваційні методики, самостійно планує власну діяльність. Система знань, умінь та навичок, аргументована, ґрунтовна та мобільна. Педагоги цього рівня мають активну позицію дослідника, активно займаються науково-дослідною діяльністю, беруть участь у семінарах, конференціях інших заходах. Це творчий тип педагога.

Звісно цей розподіл є умовним, оскільки ми не можемо говорити про абсолютно правильне визначення готовності майбутнього педагога до професійної самореалізації, тому що професійне зростання – процес багатоаспектний, неперервний, який відбувається протягом навчання та майбутньої професійної діяльності.

Таким чином, під діяльністю сучасного педагога професійного навчання розуміємо комплексний інтегративний вид професійно-педагогічної діяльності, який включає взаємопов'язані професійно-педагогічний, виробничий, науково-дослідний, організаційно-управлінський, експериментальний, експертно-консультаційний, впроваджувальний, комерційний види діяльності педагога професійного навчання в поєднанні з діяльністю із освоєння, використання, розроблення та поширення нововведень у галузі педагогічних технологій, інноваційних форм організації й управління освітнім процесом, професійної спеціалізації та суміжних галузях, спрямований на забезпечення особистісного розвитку та підвищення якості професійної освіти завдяки розробленню та застосуванню техніко-технологічних, педагогічних, організаційно-управлінських, соціально-економічних нововведень у процесі професійної підготовки майбутніх робітників і фахівців. Умовою здійснення такої діяльності є спрямованість педагога професійного навчання на позитивне сприйняття змін, потреба у постійному саморозвитку особистіснопрофесійних якостей і вдосконаленні професійно-педагогічної діяльності на основі різних сучасних технологій, необхідність ефективної науково-методичної переробки результатів інноваційних процесів на виробництві, в економіці та соціумі.

Професійна діяльність сучасного педагога професійного навчання, і ми погоджуємося із думкою М. Прохорової [65, с. 77-78], повинна:

- бути спрямована на реалізацію гуманістичної спрямованості професійної освіти через посилення уваги до формування і розвитку особистісно-професійних якостей;

- встановлювати оптимальне співвідношення загальноосвітньої, спеціальної (професійної) та психолого-педагогічної, теоретичної та практичної, аудиторної та самостійної підготовки;
- поєднувати навчальну, наукову, виробничу діяльність, що відіграють активну роль в освоєнні і створенні нововведень у професійній освіті та галузі професійної спеціалізації;
- розроблятися з використанням сучасних освітніх, виховних, виробничих, інформаційних технологій, форм, засобів навчання; забезпечувати змістовну і процесуальну інтеграцію компонентів професійної підготовки для досягнення високої якості професійної освіти;
- підсилювати фундаменталізацію освіти шляхом виокремлення пріоритетних методологічно значимих, інваріантних знань;
- створювати рівні і різноманітні можливості особистісного та професійного розвитку учнів;
- використовувати можливості створення та реалізації гнучкої індивідуалізованої професійної освіти у формі здійснення навчання за індивідуальними освітніми програмами та траєкторіями, різними курсами з опануванням додаткових професійних компетенцій;
- забезпечувати високий рівень професійної мобільності, компетентності, конкурентоспроможності фахівця.

Саме така діяльність педагогів професійного навчання в сучасних умовах забезпечить високу ефективність освітнього процесу завдяки засвоєнню та застосуванню сучасних педагогічних, виробничих, інформаційних технологій, методик теоретичного, виробничого і професійного навчання, моніторингу, вивченню аналізу технічних, технологічних, організаційно-управлінських, економічних нововведень. **При цьому стають можливими розроблення і вдосконалення науково-педагогічного, науково-методичного виробничо-технічного, інструкційно-технологічного супроводу професійної підготовки**, створення освітньо-професійного середовища освітньої установи, що саме і забезпечить формування в учнів ПТНЗ мотивації до творчої діяльності, інноваційного світогляду, знаходження індивідуального стилю професійної діяльності, ефективної соціально-професійної адаптації, становлення особистості фахівця-професіонала завдяки розроблення індивідуальних освітніх маршрутів, які об'єднують навчальну, практичну, виробничу, науково-дослідну діяльність. Ми поділяємо думку С. Маркової про те, що результатом такої діяльності педагога професійного навчання буде розвиток професійної освіти як незворотний, закономірний, цілеспрямований, якісний процес професійної підготовки, а також розвиток виробничої, соціальної, культурної сфер суспільства [50].

2.3. Застосування технології навчального проектування у професійній підготовці педагогів професійного навчання

Проектна технологія є однією з інноваційних технологій навчання і виховання, яка поєднує теоретичні знання та їх практичне застосування для розв'язання конкретних життєвих чи професійних проблем. Питання проектних технологій висвітлювалися такими зарубіжними авторами, як: Д. Дьюї, Д. Жак, У. Кілпатрик, Є. Коллінгс, Д. Фрід та іншими. В російській педагогіці закономірності педагогічного проектування вивчають І. Н. Бухтіярова, В. В. Гузеєв, Т. Ф. Левін, О. С. Полат та інші. Теоретичні й концептуальні положення проектної технології в українській педагогіці досліджують Н. В. Борисова, Т. В. Качеровська, О. Е. Коваленко, О. М. Пехота, Г. М. Романова, С. О. Сисоєва та інші. Разом із цим, застосування проектних технологій у вищих навчальних закладах ще потребує додаткових спеціальних досліджень.

В "Українському педагогічному словнику" дається таке визначення цього способу навчальної роботи, спрямованому на формування самоосвітньої компетентності учня: «Метод проектів – організація такого навчання, згідно з яким учні набувають знань, умінь та навичок у процесі планування й виконання практичних завдань – проектів» [11, с. 205].

У сучасній педагогіці "метод проектів" розглядають як спосіб організації самостійної діяльності студентів, спрямований на вирішення завдань навчального процесу, що інтегрує в собі проблемний підхід, групові методи, рефлексивні, презентаційні, дослідницькі, пошукові й інші методики [79]; як спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми (технологію), яка повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим або іншим чином [63]. Під проектним навчанням студентів розуміють технологію активної самостійної пізнавальної діяльності, яка орієнтована на творчу самореалізацію особистості студента і спрямована на підвищення його професійної підготовки у вищому навчальному закладі [68].

В основу методу проектів покладена ідея, що відображає сутність поняття "проект", його цілеспрямованість на результат, який планується отримати при вирішенні тих чи інших практичних чи теоретичних навчальних проблеми. Головним при застосування методу проектів є те, що цей результат можна побачити, осмислити, застосувати в реальній практичній діяльності. Для досягнення такого результату потрібно педагогу вміти мислити самостійно, знаходити і вирішувати навчальні, виробничі проблеми, використовувати для цього знання та вміння з різних галузей, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, прогнозувати результати і можливі позитивні та негативні моменти розв'язання проблеми [79, с. 120-121].

Метод проектів (проектна технологія) надає кожному учаснику освітнього процесу можливість розвивати власні пізнавальні інтереси, вміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі. Беручи участь у проектній діяльності, студент проходить через стадії планування, аналізу, синтезу й активної діяльності, що допомагає йому

розвиватися як духовно, так і професійно. Працюючи над проектом, він має змогу проявити свою індивідуальність, а також співвіднести свій вибір з розмаїттям. Завдяки проектній діяльності змінюється тип взаємодії між викладачем і студентом, яка переходить у форму партнерства.

Зрозуміло, що проектування – досить складний процес, що вимагає знань і універсальних навчальних умінь. Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність студентів – індивідуальну, парну, групову – здійснювану протягом певного проміжку часу. Метод проектів завжди орієнтований на вирішення певної проблеми, яка передбачає, з одного боку інтегрування знань, умінь із різних галузей науки, техніки, технологій, творчих галузей, а з іншого – використання різноманітних методів, засобів навчання. Результати виконаних студентами проектів повинні бути відчутними: якщо це теоретична проблема – чітке та конкретне її вирішення, а якщо практична – конкретний результат, готовий до впровадження в практичну діяльність.

Отже, проектна діяльність центральне місце займає у професійній школі, де можуть виникнути її прообрази у вигляді творчих завдань або спеціально створеної системи проектних завдань.

На нашу думку проектне навчання підсилює та заохочує щире прагнення до навчання з боку студентів, тому що воно:

- є особистісно орієнтованим;
- використовує різноманітні дидактичні підходи: незалежні заняття, навчання в справі, спільне навчання, рольову гру, мозковий штурм, дискусію, евристичне та проблемне навчання, командне навчання;
- має високу мотивацію до творчості, професійної діяльності, що означає зростання зацікавленості студента і включення в цю роботу;
- підтримує педагогічні завдання на всіх рівнях: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез; в різних сферах: когнітивній, афективній і психомоторній;
- дозволяє не вдавати навчальну діяльність, а вчитися на власному досвіді й досвіді інших у конкретній справі.

Позитивними сторонами цієї технології є її гнучкість та варіативність, орієнтованість на самостійну діяльність здобувачів освіти, використання різноманітних методів інноваційної діяльності, можливості студентам проявити творчий підхід, до роботи над проектом, реалізації.

До складнощів використання проектних технологій належить певна загроза втрати контролю з боку викладача. І хоч важливим є послаблення ролі викладача у процесі виконання проекту, він все ж повинен контролювати процес через досконале планування всіх етапів роботи. Але за відсутності чіткого плану така творча робота може перетворитися на марнування часу задля виконання проекту, який не дасть очікуваного результату. Не можна оминути й мотивацію. Студент, який недостатньо мотивований на початковому етапі роботи над проектом, напевно, не матиме бажання брати в ньому участь, а, навіть якщо й братиме, то з малою користю для себе. Отже, перш ніж упроваджувати проектну роботу, викладачеві слід упевнитися, чи готові до

цього студенти і чи не потрібно їх спочатку заохотити до роботи, стимулювати їхню внутрішню та процесуальну мотивацію за допомогою таких інтерактивних інструментів, як: дебати, обговорення, рольові ігри та інше.

Відомо кілька причин можливої невдачі застосування проектних технологій, серед яких: 1) недосвідченість викладача; 2) низький рівень авторитету викладача серед студентів; 3) нерозуміння психології проведення проектів; 4) відсутність детально розробленого плану проведення проекту; 5) початок роботи з проектом на етапі, коли недостатньо сформована мотивація у студентів; 6) добір практичних завдань проекту, які не входять у коло інтересів студентів; 7) ігнорування особистісних якостей студентів; 8) надто складні для технічного виконання завдання; 9) некоректна система оцінювання [68].

Навчальний проект – це комплекс пошукових, розрахункових, дослідницьких, графічних та інших видів робіт, що виконуються учнями самостійно за організаційно-консультативної підтримки викладача з метою практичного чи теоретичного вирішення проблеми. На наше переконання, якщо викладач та студенти готові до дослідницької діяльності, то технологія навчального проектування може бути з успіхом застосована при оволодінні студентами предметами за усіма напрямками підготовки, на будь-яких етапах оволодіння програмою, при вивченні матеріалу різного ступеня складності.

Серед ознак готовності майбутніх фахівців до застосування проектних педагогічних технологій виділяємо: прийняття педагогічної діяльності як сфери самореалізації, галузі, в якій майбутній фахівець усвідомлює свої можливості та впевнений у власних силах; володіння орієнтувальною основою інноваційної педагогічної діяльності, що включає образ її результату і процесу його досягнення; набір апробованих на власному досвіді способів вирішення завдань, що входять у структуру розроблення та використання проектувальних технологій; досвід виконання цієї діяльності в проблемних умовах (наприклад, неповноти знань, дефіциту часу й методичних засобів, не встановлених причинно-наслідкових зв'язків і характеристик педагогічної ситуації, непридатності відомих варіантів розв'язання); рефлексію і самоконтроль особистих дій на основі використання власних унікальних зразків та критеріїв ефективності [16, с. 322–332].

Науковці пропонують класифікацію проектних технологій за різними ознаками, проте ми вважаємо що класифікація проектів за ознакою спрямованості, яку пропонує Е. Полат, найбільше прийнятна для нашого дослідження:

- 1) практико орієнтований проект націлений на соціальні інтереси самих учасників проекту або зовнішнього замовника. Продукт заздалегідь визначений і може бути використаний у житті класу, школи, мікрорайону, міста, держави;
- 2) дослідницький проект за структурою нагадує наукове дослідження. Він включає обґрунтування актуальності обраної теми, позначення завдань дослідження, обов'язкове висування гіпотези з подальшою її перевіркою, обговорення отриманих результатів;

- 3) інформаційний проект спрямований на збір інформації про певний об'єкт, явище з метою її аналізу, узагальнення та подання для широкої аудиторії;
- 4) творчий проект передбачає максимально довільний і нетрадиційний підхід до оформлення результатів. Це можуть бути альманахи, театралізації, спортивні ігри, твори образотворчого чи декоративно-прикладного мистецтва, відеофільми тощо;
- 5) рольовий проект є найбільш складним у розробленні та реалізації. Беручи участь у ньому, проектанти приміряють на себе ролі літературних чи історичних персонажів, вигаданих героїв та ін. Результат проекту залишається відкритим аж до завершення [63].

У сучасній педагогіці проекти ще поділяють за комплексністю й характером контактів: моно проект; міжпредметний проект;

за тривалістю виконання: міні-проекти, короткотермінові проекти, річні [20, с. 488];

за кількістю учасників виконання проекту: індивідуальний, парний, груповий.

Дослідники технології навчального проектування демонструють, переважно, [45, 63, 8, 68] єдність думок щодо послідовності етапів проектування: визначення теми й мети проекту; формулювання проблеми; постановка мети (формулювання гіпотез); визначення методів збирання й опрацювання даних для підтвердження висунутих гіпотез; збір необхідних даних (організація виконання робіт); аналіз і обговорення отриманих даних; перевірка гіпотез; формулювання понять, узагальнень, висновків; презентація результатів проектування; підведення підсумків, рефлексія, вибір нових напрямів пошукової діяльності.

Виходячи з досліджень, ми погоджуємося з Г. Романовою та можемо визначити найбільш прийнятний варіант роботи студентів над проектом, який реалізується за такими етапами:

Підготовчий цикл

I етап Визначення теми, мети проекту та завдань проектної діяльності. Пошук ідей, проблем.

II етап Формулювання проблеми дослідження, визначення цілей дослідження.

III етап Проведення аналізу обраної проблеми, визначення складових проблеми, обговорення кола питань в групах.

IV етап Планування роботи, обговорення в групах, визначення методів опрацювання даних, розподіл завдань (обов'язків) між учасниками проекту

Практичне виконання

V етап Організація виконання, збір потрібної інформації, на основі її опрацювання, визначення оптимальних варіантів рішення.

VI етап Формулювання понять, узагальнень, висновків. Оформлення результатів проектування.

Стадія захисту

VII етап Презентація проекту.

VIII етап Оцінювання процесу та результатів роботи над проектом підведення підсумків, самооцінка, при необхідності внесення необхідних коректив, формулювання остаточних висновків (рис. 1).

Після висвітлення суті проектної технології, характеристики різновидів проектів зупинимо свою увагу на такому проблемному аспекті, як кількісне виконання проекту студентами. У наявній психолого-педагогічній і методичній літературі однозначної відповіді на це питання немає. До переваг персональних і групових проектів учені справедливо відносять [63] такі.

Переваги персональних проектів:

план роботи над проектом може бути побудовано та простежено з максимальною точністю; в учня формується почуття відповідальності, через те, що виконання проекту залежить тільки від нього;

учень набуває досвіду на всіх без винятку етапах виконання проекту – від задуму до підсумкової рефлексії;

формування в учня найважливіших загально-навчальних умінь і навичок (дослідних, презентаційних, оціночних) виявляється цілком керованим процесом.

Переваги групових проектів:

у проектній групі продуктивно формуються навички співпраці;

проект може бути виконано більш глибоко й різнобічно;

на кожному етапі роботи над проектом переважно є свій ситуативний лідер: лідер-генератор ідей, лідер-дослідник, лідер-оформлювач продукту, лідер-режисер презентації; кожний учень, залежно від своїх умінь та здібностей, активно включається в роботу на певному етапі проектування.

Зацікавленість проектними технологіями викладачами наразі дуже висока. Тому на сучасному етапі розвитку освіти постає проблема необхідності підготовки викладачів до використання проектних технологій, що є одним із шляхів підвищення професійної компетентності сучасного викладача та являється ефективним інструментарієм в сучасному процесі розвитку освіти, який повсякденно супроводжується введенням нових технологій та оновленням форм і методів організації навчання студентів вищої школи.

Робота починається з того, що викладач разом зі студентом (або невеликою групою студентів) розглядає завдання проекту – ставиться мета, завдання і проблема, яку необхідно вирішити студенту. Вибір теми проекту в різних ситуаціях може бути різною. В одних випадках ця тематика може формуватися навчальним планом з певної дисципліни, висуватись викладачами з урахуванням навчальної ситуації з дисципліни і професійних інтересів, інтересів і здібностей студентів. Тематика проектів може бути запропонованою і самими студентами, з урахуванням власних інтересів [68].

Рис. 1 Структура технології навчального проєктування

Отримавши проєкт, студент підходить до етапу реалізації, який включає: проєктування, на якому вивчається суть питання, аналізуються теоретичні положення та емпіричні факти, розробляється гіпотеза дослідження. Потім йде етап моделювання: побудова моделі процесу навчання, окремого заняття, при необхідності схематично моделюються психічні або особистісні якості студентів. Наступний етап конструювання: розробка цілей, відбір і структурування педагогічних засобів (зміст навчального матеріалу, форм і методів навчання та ін.). Закінчується виконання проєкту етапом емпіричного дослідження: здійснюється розробка експерименту та інших дослідницьких форм, отриманням емпіричних даних з оцінкою і інтерпретацією результатів

дослідження. На етапі оформлення результатів, в залежності від характеру проекту, можуть бути наступні форми: реферат, звіт про виконання проекту по раніше розробленій схемі; методичний чи навчальний посібник; рекомендації; курсова робота, дипломна робота та ін. Етап захисту проекту може проходити у різних формах (виступ керівника групи на засіданні кафедри, захист курсової чи дипломної роботи та ін.), але обов'язковою є вимога щодо підготовки презентаційних матеріалів, які дозволяють наочно продемонструвати аудиторії основні результати та хід роботи над проектом.

Останній етап – рефлексія, припускає, що студенти, які працюють над проектом, повинні провести аналіз власної діяльності (самоаналіз) над проектом з метою виявлення допущених помилок, їх причин і пошуку шляхів подальшого удосконалення дослідницької культури. Отже, окрім прийнятої в традиційній системі навчання логічної схеми добавляється схема синтезу, що реалізується у різних формах: від простого виконання репродуктивних, частково пошукових завдань викладача до самостійного виконання дослідницького проекту. При цьому змінюється роль викладача: він перестає бути одноосібним хранителем істини та знань, виконує роль керівника проекту та колеги. На зміну авторитарної педагогіки приходить педагогіка співробітництва: основний акцент робиться на організації активних видів навчальної діяльності; викладач виступає у ролі педагога-менеджера і режисера навчання, який готовий запропонувати студентам мінімально необхідний комплект засобів навчання, а не тільки передає навчальну інформацію; навчальна інформація використовується як засіб організації навчальної діяльності, а не як ціль навчання; студент виступає у якості суб'єкта діяльності поруч з викладачем, а розвиток його індивідуальності виступає як одна з головних освітніх цілей [68].

Таким чином технологія проектування завжди пропонує вирішення визначених навчальних проблем, що передбачає використання різноманітних методів, засобів навчання, інтегрування знань, умінь. Результати впровадження та реалізації проектного навчання повинні бути відчутними та мати результат і в теорії, і в практичній діяльності викладача. Проведений експеримент підтвердив гіпотезу про позитивний вплив використання проектних методів навчання в освітньому процесі на підвищення рівня професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання.

Висновки до розділу 2

1. Ґрунтовно вивчено сутність поняття «педагогічні умови» та їх ознаки. Педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів до професійної педагогічної діяльності у процесі професійної підготовки – це обставини, пов'язані з організацією навчально-виховного, навчально-виробничого процесу у закладі освіти, з тим зовнішнім навчально-виховним середовищем, у якому відбувається пізнавальна, навчальна, науково-дослідницька і виховна діяльність, що спрямована на формування у студентів насамперед професійних знань, умінь і навичок, розвиток їх педагогічної культури та професійної

готовності до самостійної педагогічної діяльності. Тому ми схилиємося до думки про те, що ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов у яких він проходить.

Виокремлено основні педагогічні умови, що впливають на формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до професійної інноваційної діяльності, а саме: 1) інтеграція та оновлення змісту професійної освіти; 2) інформаційне забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів 3) орієнтація навчального процесу на розвиток творчої рефлексивної індивідуальності майбутнього педагога; 4) практична підготовка майбутніх педагогів професійного навчання у процесі навчання і проходження різних видів практик 5) моделювання інноваційного навчального середовища у процесі вивчення студентами педагогічних дисциплін.

2. Сформульовано загальні вимоги до системи професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання з урахуванням інноваційних процесів та виокремлено компоненти структури інноваційної діяльності педагогів професійного навчання (професійно-педагогічний, інженерно-технічний та виробничо-технологічний). Також, проаналізовано функціональне призначення педагога професійного навчання (навчально-виховна, виробничо-технологічна, науково-дослідна та організаційно-управлінська діяльність) та критерії інноваційної педагогічної діяльності.

3. Досліджено застосування технології навчального проектування у професійній підготовці педагогів професійного навчання. У сучасній педагогіці «метод проектів» – це спосіб організації самостійної діяльності студентів, спрямований на вирішення завдань навчального процесу, що інтегрує в собі проблемний підхід, групові методи, рефлексивні, презентаційні, дослідницькі, пошукові й інші методики. Розглянуто модель структури технології навчального проектування та виокремлено основні етапи роботи студентів над проектами.

В основу методу проектів покладена ідея, що відображає сутність поняття «проект», його прагматичну спрямованість на результат, який отримано при вирішенні тієї чи іншої практичної чи теоретичної визначеної проблеми. Головним у проектному методі є те, що цей результат можна осмислити, побачити та застосувати в реальній практичній діяльності.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС.

3.1. Організація та хід експериментального дослідження

Завданням експериментального дослідження була перевірка визначення стану готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності.

Дослідження проводилось упродовж I семестру 2020-2021 н.р. і включало три етапи: підготовчий, основний (констатувальний, формувальний), узагальнювальний.

На підготовчому етапі осмислювалась актуальність проблеми, визначалися об'єкт, предмет, мета дослідження, систематизовувалися й узагальнювалися вихідні теоретичні положення наукового пошуку, вивчався стан проблеми. Аналізувалася наукова і методична література з проблеми дослідження. Враховуючи теоретичні положення та педагогічну практику з проблеми дослідження, визначали вимоги, що стоять перед майбутнім педагогом професійного навчання. Розроблявся план експериментальної роботи, напрями проведення експерименту, обиралися методи дослідження; визначався діагностичний інструментарій.

Основний етап дослідження позначався проведенням констатувального і формувального етапів педагогічного експерименту.

Організація констатувального експерименту була пов'язана з вивченням особливостей інноваційної компетентності студентів - майбутніх педагогів професійного навчання і з'ясуванням рівнів розвиненості цієї компетентності. Констатувальний експеримент здійснювався за такими етапами:

- аналітичне дослідження;
- формування експериментальної групи студентів-майбутніх педагогів професійного навчання для участі в експерименті;
- діагностика рівнів розвиненості інноваційної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання;

Завдання аналітичного дослідження полягало у виявленні рівня обізнаності й розуміння майбутніми педагогами професійного навчання суті поняття «інноваційні технології», у виявленні та систематизації найбільш поширених труднощів у мотивації до інноваційної діяльності майбутніх педагогів.

Методика аналітичного дослідження полягала у вивченні нормативних і навчально-методичних документів, анкетуванні майбутніх педагогів професійного навчання. У цьому процесі взяли участь студенти Конотопського індустріально-педагогічного фахового коледжу Сумського державного університету.

Упродовж періоду дослідження було опитано 38 студентів Конотопського індустріально-педагогічного фахового коледжу Сумського державного університету

Цілеспрямоване отримання інформації здійснювалося за допомогою методу *анкетування*. Анкетування – метод збору первинного матеріалу у вигляді письмового опитування великої кількості респондентів за допомогою анкети [44, с. 136]. Анкета – впорядкований за змістом та формою перелік запитань, пов’язаний з основним завданням дослідження, і поданий у вигляді опитувального аркуша.

У процесі застосування цього методу використовувалися спеціально розроблені нами анкети. Завдання, які містили анкети, призначалися для одержання інформації від групи респондентів (майбутніх педагогів професійного навчання).

Анкетування дало змогу зібрати інформацію про рівень обізнаності та розуміння студентами сутності поняття «інноваційні технології», про найбільш поширені труднощі, з якими стикається досліджувана категорія студентів у мотивації до впровадження інноваційних технологій у майбутній професійній діяльності.

Анкета № 1 дала змогу виявити джерела обізнаності студентів у інноваційних технологіях навчання, критерії педагогічних інновацій, етапи впровадження інновацій, принаймні елементи початкового етапу.

З’ясувалося, що більшість студентів отримали знання про інноваційні технології з лекцій та семінарських занять (діаграма 1).

За допомогою анкетування визначалося, що студенти вкладають у поняття дефініції «інноваційні технології». З’ясувалося, що 56,8% респондентів у поняття «інноваційна діяльність» вкладають цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до адаптації педагогічного процесу до нових вимог; 32,4% респондентів вважають, що інновації – це нетрадиційний підхід до організації навчально-виховного процесу закладу освіти; 10,8%

студентів вважають, що інновації – це кінцевий продукт застосування новизни (діаграма 2).

Оберіть визначення поняття «інновація», яке ближче Вам до душі:

37 ответов

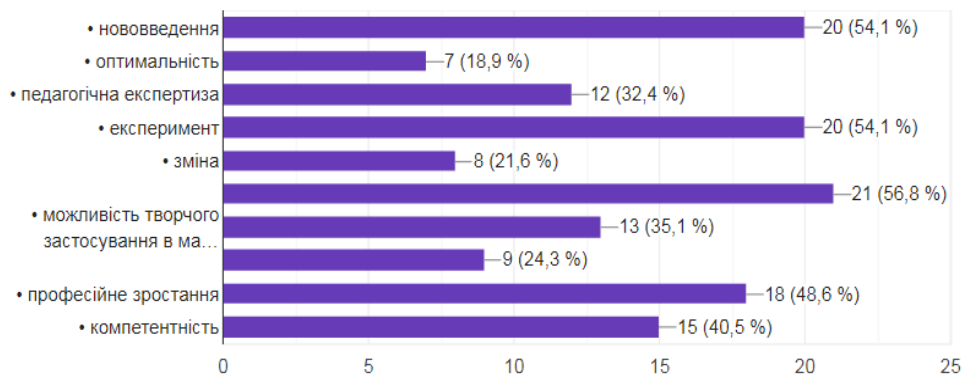

Було досліджено розуміння студентами критеріїв інноваційних технологій. Із

запропонованих визначень 54% студентів обрали новизну, 56,8% - результативність та ефективність, хоча поняття «творче засосування», «опримальність» визначили лише 35% та 18% відповідно (діаграма 3).

Визначте основний, на Вашу думку, критерій педагогічної інновації:

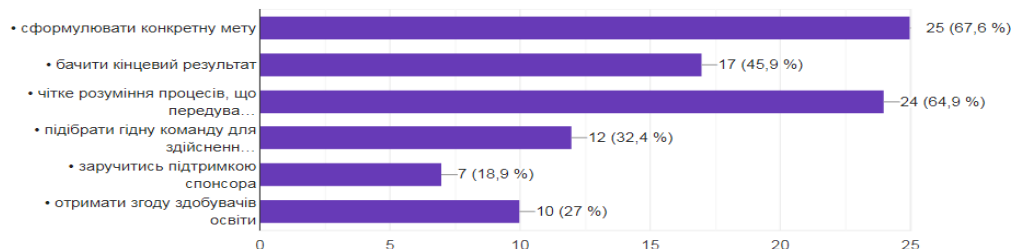
37 ответов

Було з'ясовано, що студенти знають етапи впровадження інновацій у навчальний процес. Визначено, що 67,6% розуміють, що на початковому етапі формулюється мета проекту, 64,9% респондентів вважають, що на початковому етапі впровадження інновацій в освітній процес треба чітко розуміти процеси, що передували впровадженню інновацій (діаграма 4).

Що, на Ваш погляд, головне на початковому етапі впровадження інновації:

37 ответов

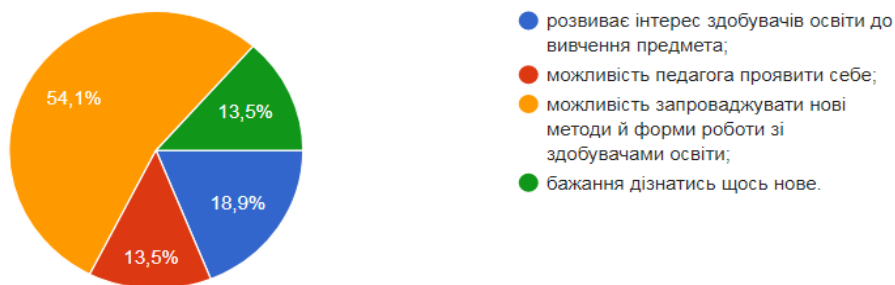

Анета 2 дала змогу виявити рівень зацікавленості респондентів інноваційним процесом у майбутній педагогічній діяльності, причини, які гальмують упровадження нових ідей, внутрішні перешкоди опитаних впровадженню інновацій у професійній діяльності, та пріоритет у виборі інноваційних технологій за сприятливих умов та ознаки готовності до створення інновацій.

Так, на запитання «Чим приваблива для вас інноваційна діяльність?» для більшості респондентів (54%) – це можливість запроваджувати нові форми і методи освіти; 19% вважають, що це розвиває інтерес до вивчення предметів; 13% - можливість педагога проявити себе; 13% бажання дізнатися щось нове (діаграма 5)

Чим для Вас приваблива інноваційна діяльність? Виберіть одну відповідь.

37 ответов

Майже всі студенти вважають, що інноваційні технології – це цікаво та корисно в майбутній педагогічній діяльності та готові до експериментів. Але майже половину опитаних опановують сумніви, чи будуть вони успішними в інноваційній діяльності (46%), на думку чверті студентів (21,6%) - це велика витрата часу, громіздка підготовка до уроків. 10% респондентів зазначили, що не мають впевненості у результативності нового, що воно буде кращим за старе.

Яка, на Вашу думку, основна причина, що заважає створенню нового? Виберіть одну відповідь.

37 ответов

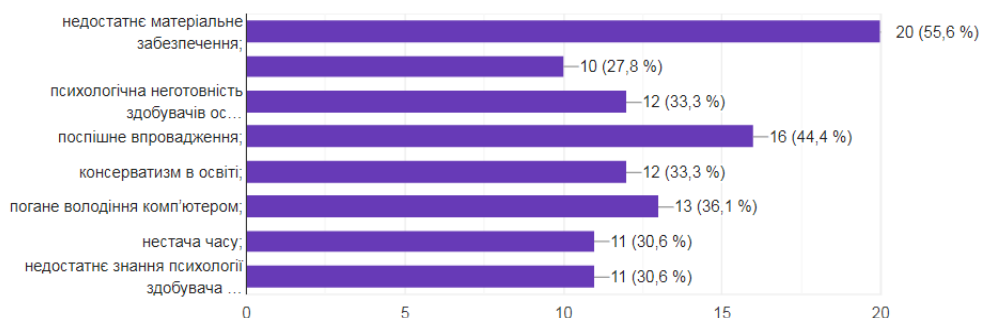

За допомогою анкетування з'ясувалося, що студенти уявляють, що можуть стикнутися із певними труднощами при впровадженні інноваційних технологій у організації навчального процесу учнів та визначилися із цими труднощами (діаграма 7).

Виявлено, що фактором, який найбільше перешкоджає впровадженню інновацій, студенти назвали слабку навчально-матеріальну базу (55%), поспішне впровадження інновацій (44%), недостатнє володіння інформаційними комп'ютерними технологіями (36%) , консерватизм в освіті, та психологічну неготовність вказали по 33% респондентів відповідно (діаграма 8).

Які, на Вашу думку, головні причини, що гальмують упровадження нових педагогічних ідей і технологій (вкажіть не більш, ніж три варіанти відповідей).

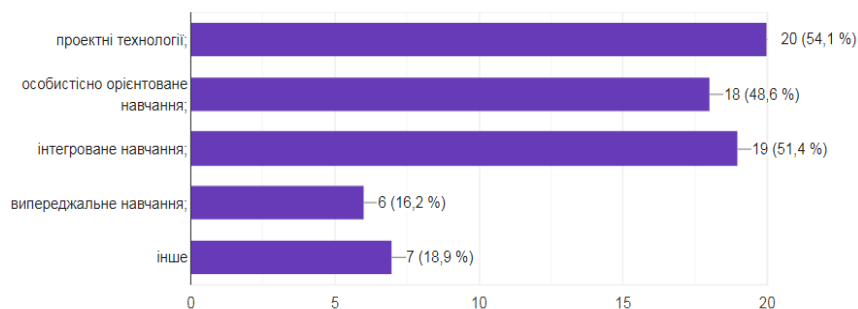
36 ответов

З'ясовано також, що студенти не тільки обізнані у видах інноваційної діяльності, а й за сприятливих умов більшість з них могли б застосовувати конкретні інноваційні технології. Так половина опитаних (51,4%) готова у педагогічній діяльності застосовувати проектні технології, інтегроване та особистісно-орієнтоване навчання. Тобто половина респондентів має досить високий рівень готовності до впровадження інноваційних технологій у майбутній педагогічній діяльності (діаграма 9).

Які нові технології Ви могли б застосовувати за сприятливих умов у майбутній педагогічній діяльності? Виберіть всі можливі варіанти відповідей.

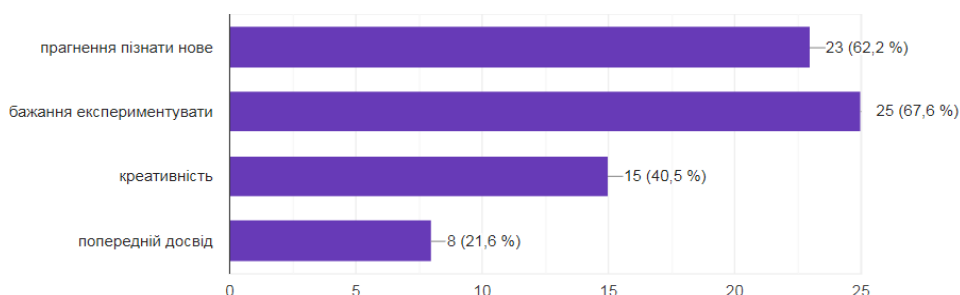
37 ответов

Також респонденти визначилися із ознаками готовності, якими вони володіють для запровадження інновацій. Головною ознакою готовності для опитаних виявилось бажання експериментувати (67,6%), прагнення пізнати нове приваблює 62,2% студентів, ознаку креативності вказало 40% опитаних.

Якими ознаками готовності до створення інновацій Ви володієте?

37 ответов

Аналіз розуміння поняття та змісту інноваційної діяльності майбутніми педагогами показав, що більшість респондентів обізнані з поняттям «інноваційні технології», 25% знають через самоосвіту, 61% отримали знання з лекцій та семінарських занять у закладі освіти, 13,9% на педагогічній практиці. Проте тільки половина (48%) добре знають, що таке «інноваційність», недостатньо знайомлені з дефініцією 35% опитаних, а 16% респондентів частково, або майже не обізнані з поняттям «інноваційні педагогічні технології». Таким чином, вивчення уявлень студентів про зміст та поняття «інноваційна технологія навчання» свідчить про недостатнє узагальнене його розуміння. Результати опитування наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Повнота розуміння змісту поняття «інноваційні технології» студентами-майбутніми педагогами

Повнота розуміння	студенти	%
Мають уявлення про зміст та поняття «інноваційні педагогічні технології»	18	48
Мають недостатній рівень обізнаності	13	35
Частково обізнані з поняттям «інноваційні педагогічні технології»	6	16

Аналіз основних перешкод, на які вказали респонденти, дав змогу визначити й систематизувати труднощі, які можуть завадити успішному використанню інноваційних технологій у педагогічному процесі. Опитування показало, що більшість респондентів (55,6%) визначили слабку навчально-матеріальну базу головною перешкодою успішного впровадження інновацій; другою за значимістю перешкодою є поспішність впровадження інновацій в освіту (44,4%); третьою за значимістю перешкодою 36 % респондентів вказали вогане володіння комп'ютером, консерватизм в освіті – ще одна з причин гальмування впровадження інноваційних технологій у освітній процес (33%). Результати оцінювання викладено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Основні перешкоди впровадження у педагогічний процес інноваційних технологій

Основні прешкоди	студенти	%
Слабка навчально-матеріальна база	20	55
Поспішне впровадження	16	44

Погане володіння комп'ютером	13	36
Консерватизм в освіті	12	33
Психологічна неготовність здобувачів освіти	12	33

На діагностичному етапі констатувального експерименту з'ясувався рівень готовності студентів до впровадження інновацій у майбутній професійній діяльності за такими компонентами: мотиваційний, інформаційний, діяльнісний, творчо-пошуковий та контрольньо-оцінний.

Узагальнені результати діагностики рівня готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності на констатувальному етапі наводяться у таблиці 3.

Таблиця 3.3

Розподіл студентів експериментальної групи за рівнями готовності до інноваційної діяльності у педагогічному процесі

№з/п	Компоненти	Рівні					
		високий		середній		низький	
		к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%
1.	мотиваційний	9	24	25	64	4	10
2.	інформаційний	8	21	23	62	5	14
3.	творчо-пошуковий	7	19	25	67	4	11
4.	діяльнісний	6	17	24	66	6	17
5.	контрольно-оцінний	4	11	20	55	12	33

Аналіз результатів діагностики рівня готовності студентів експериментальної групи довів, що:

– у мотивації до інноваційної діяльності вираженість оптимального мотиваційного комплексу (збалансоване співвідношення внутрішніх і зовнішніх позитивних мотивів) високий рівень виявився лише у 24% студентів, що детермінує успішну професійну, в тому числі інноваційну діяльність; 64% (середній рівень) студентів мають потреби, позитивний інтерес та мотиви до інноваційної діяльності, проте недостатньо усвідомлюють мотив свого особистісного розвитку; 10% майбутніх педагогів мають слабку мотивацію до використання інноваційних технологій;

– 83% респондентів виявили достатню обізнаність у знаннях про педагогічні інновації, а 14% респондентів недостатньо володіють цими знаннями;

– лише 19% студентів до організації інноваційної діяльності підходять творчо, 67% студентів мають значні недоліки й труднощі при плануванні застосовувати інноваційні технології у професійній діяльності, а також при плануванні й реалізації програми саморозвитку педагога;

– майже усі студенти (83%) показали достатній рівень готовності до практичної діяльності та впровадження інновацій.

– найбільше проблем виявилось у контрольній діяльності студентів: високий рівень професійної самооцінки мали тільки 11% респондентів, самореалізація та самооцінка на середньому рівні виявилася у 55%, на низькому – у 33% респондентів.

Основний висновок констатувального етапу експерименту свідчить, що майбутні педагоги професійного навчання достатньо вмотивовані до впровадження інноваційної діяльності, мають достатній рівень інтересу до підвищення своєї професійної майстерності. Аналіз відповідей опитаних свідчить, що найбільше студенти готові до інноваційної діяльності за діяльнісним та інформаційним компонентом, а найменш – за контрольно-оцінним. Це пояснюється відсутністю у студентів достатнього практичного досвіду, тому що готовність педагога до інноваційної діяльності – це особливий особистісний стан, за наявності якого передбачається мотиваційно-ціннісне ставлення до професійної діяльності, володіння найефективнішими методами, способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчої рефлексії.

Останнє вимагає такої організації навчального процесу у вищому педагогічному навчальному закладі, яка б забезпечувала інтенсивне формування знань, умінь та навичок студентів з організації й використання у навчальному процесі загальноосвітньої школи дослідницької методичної роботи; створювала б об'єктивні можливості для здійснення підготовки студентів не лише до використання інноваційних технологій навчання в вищому навчальному закладі, а й до проектування таких технологій та їх експериментальної науково обґрунтованої перевірки в умовах реального навчального процесу.

3.2. Результати дослідження

Загальні тенденції розвитку суспільства – інформатизація, технологізація та автоматизація всіх сфер діяльності людини – суттєво впливають на розвиток сучасної вищої школи, вимагають створення та впровадження інноваційних технологій навчання та підготовки студента - майбутнього педагога професійного навчання, спроможного конструювати та використовувати ці технології. Традиційна система підготовки педагога професійної школи, незважаючи на значні здобутки й досягнення, потребує суттєвої модернізації внаслідок технологізації навчального процесу в загальноосвітній та вищій школах, суттєвого збільшення обсягу самостійної роботи студентів та учнів, створення можливостей для застосування комп'ютерних технологій навчання як в теоретичному циклі, так і в практиці.

Інноваційний потенціал навчального закладу – це його здатність створювати, сприймати, реалізувати нововведення. Ця здатність є наслідком творчих прагнень усіх учасників освітнього процесу, їх високої мотивації до впровадження інновацій у педагогічній діяльності.

Готовність майбутнього педагога до інноваційної діяльності – це особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога здатності до творчої рефлексії, високого рівня мотивації до професійної діяльності, володіння такими ефективними методами і засобами навчання, які б гарантували досягнення педагогічної мети,.

З метою вивчення стану сформованості інноваційної обізнаності студентів було запропоновано анкету №1.

1. Згідно опитування, 80% опитаних студентів мають знання про інноваційну діяльність, етапи її організації, основні критерії, готовність до інноваційної діяльності вважають важливим показником педагогічної майстерності.

2. Переважна більшість студентів (83%) виявили готовність до інноваційної діяльності за сприятливих умов, хоча 45% респондентів згідно самооцінці стурбовані, чи можуть вони бути успішними в інноваційній діяльності. Лише 16% студентів вказали на відсутність необхідних знань для здійснення інноваційної діяльності на практиці.

3. Факторами, які найбільше перешкоджають впровадженню інновацій, педагоги назвали слабку навчально-матеріальну базу, поспішне впровадження та недостатнє володіння інформаційними засобами навчання.

4. Найсуттєвішим внутрішнім бар'єром, що перешкоджає впровадженню інновацій у педагогічну діяльність, на думку студентів, є сумніви у власній спроможності, велика витрата часу, громіздка підготовка до уроків.

Висновки до розділу 3

Емпіричне дослідження здійснювалось на основі розробленої програми експерименту, метою якої було проведення експериментальної перевірки визначення рівня готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності.

Для об'єктивності проведення експерименту була сформована експериментальна (38 осіб) група, що дало можливість з'ясувати рівень знань та готовності майбутніх педагогів професійного навчання до впровадження інновацій у педагогічний процес.

На основі аналізу наявних досліджень проблеми готовності майбутніх педагогів до інноваційного навчання, визначених базових критеріїв оцінювання інноваційної компетентності та їхніх показників: мотиваційного (потреби, мотиви, інтереси), інформаційного (володіння психолого-педагогічними, професійними, власне методичними знаннями), діяльнісного (уміння й досвід вирішення методичних завдань з інноваційного навчання), контрольно-оцінного (професійна самооцінка, саморефлексія, професійна «Я-концепція»), які проявлялись у взаємозв'язку та взаємозумовленості, було визначено рівень готовності до інноваційної діяльності та інноваційної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання, що відбулись у процесі експериментальної роботи.

Констатувальні дослідження показали, що 83% студентів мають уявлення про суть поняття «інноваційні технології» та основні показники цієї дифініції.

Виходячи з цього, студенти визначали труднощі, пов'язані саме з впровадженням інноваційних технологій у освітній процес.

Констатовано, що більшість майбутніх педагогів виявили готовність до інноваційної діяльності на високому та середньому рівнях за певних умов: активізація розвитку й саморозвитку професійної компетентності; створення дієвого професійно-інформаційного та навчального-практичного середовища.

Тобто організація навчального процесу у вищому педагогічному навчальному закладі в цілому забезпечує формування знань та вмінь студентів з організації й використання у навчальному процесі дослідницької методичної роботи; проте необхідно урізноманітнювати та оновлювати методики практичної підготовки студентів, створювати більше можливостей для удосконалення підготовки студентів до проектування та практичного впровадження інновацій, експериментальної перевірки інноваційної діяльності та її результатів в умовах реального навчального процесу.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів теоретичного дослідження та експериментальної роботи дали підстави зробити такі висновки:

1. Розкрито сутність і структуру «педагогічної технології», визначено поняття «інноваційної технології».

Сутність поняття «педагогічна технологія» необхідно розглядати в таких аспектах: педагогічна технологія – це особлива організація педагогічного процесу; за технологічного підходу педагогічний процес має бути чітко спрямованим на досягнення поставлених цілей; для впровадження педагогічної технології треба заздалегідь, на науковій основі розробити проект; проект повинен відобразити педагогічну технологію як систему з детально виписаними складовими, етапами, процедурами тощо; маємо врахувати, що гарантованих результатів навчання можемо досягти за умови продуктивної педагогічної взаємодії з учасниками освітнього процесу. В Україні технологія освіти розробляється саме з позиції системного підходу.

Дефініцію досліджуваного поняття узагальнюємо таким чином: педагогічна технологія – це цілеспрямована організація педагогічного процесу, яка відображає науково обґрунтований проект логічно структурованої системи педагогічної взаємодії для гарантованого досягнення запланованих результатів навчання.

Основними ознаками технологій навчання є такі: концептуальність, системність, керованість, ефективність, відтворюваність та коригованість.

Структурними компонентами освітньої технології виступають наступні: концептуальна основа, змістова частина навчання та процесуальна частина організації освітнього процесу.

Процес реформування сучасної системи освіти, розвиток професійної компетентності сучасного педагога не можливий без впровадження у підготовку інноваційних педагогічних технологій, які можуть не лише забезпечити доступність та ефективність освіти, індивідуалізацію та диференціацію навчального процесу, а й в змозі підготувати молодь до життєдіяльності у сучасному інформаційному суспільстві. Саме інноваційні (новітні) педагогічні технології є найважливішим ресурсом у модернізації підготовки сучасного педагога професійного навчання.

Провідні науковці та дослідники виявляють цікавість до поняття «інноваційна педагогічна технологія» та тлумачать його як цілеспрямовану послідовну систему методів, прийомів, способів педагогічних дій і засобів, які охоплюють цілісний освітній процес - від визначення мети до одержання очікуваних результатів, як комплексний, інтегрований процес, що охоплює суб'єктів освітнього процесу, педагогічні ідеї, способи організації навчальної та управлінської інноваційної діяльності; процес, який забезпечує результативність інноваційних впроваджень. Науковці до інновацій зараховують не тільки створення нових засобів навчання та виховання, а й суттєві зміни, які проявляються в новому способі мисленевої та практичної

педагогічної діяльності, особистому педагогічному стилі педагога. У цьому контексті вважають інноваційними методи, засоби, підходи, що кардинально змінюють характер навчання щодо його цільової орієнтації, взаємодії педагога і учнів, їх позиції у навчальному процесі.

Інноваційні освітні технології за можна класифікувати на такі групи: цифрові технології; особистісно-орієнтовані технології; інформаційно-аналітичне забезпечення освітнього процесу та управління якістю освіти; моніторинг інтелектуального розвитку; виховні технології; дидактичні технології.

Найбільш впроваджуваними інноваційними технологіями освітньої діяльності у підготовці педагогічних кадрів для системи професійної освіти в системі вищої освіти є дидактичні ігри, інноваційні лекції інтерактивні лекції, кейс-технології, технологія мережевого навчання, ситуативний аналіз, дискусія, інструктивно-методичні заняття, конференції з обміну досвідом, майстер-класи, круглі столи, навчальні тренінги, імітаційні тренінги, консультації та самостійна робота. Всі ці інноваційні технології навчання стимулюють активну участь у вирішенні проблемних ситуацій, які виникають як перед студентами так і викладачами.

Таким чином, головною метою інноваційної освіти є розвиток пізнавальної активності і самостійності майбутніх фахівців-практиків, спонукання майбутнього педагога до активного навчання.

2. Виокремлено педагогічні умови упровадження інноваційних технологій навчання у професійну підготовку майбутніх педагогів.

Ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов у яких він проходить. Важливим фактором в організації процесу професійної підготовки майбутніх педагогів виступають педагогічні умови, в яких цей процес здійснюється.

Педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів до педагогічної діяльності у процесі професійної підготовки – це обставини, пов'язані з організацією освітнього процесу у закладі вищої освіти, з тим зовнішнім навчально-виховним середовищем, у якому відбувається пізнавальна, навчальна, науково-дослідницька і виховна діяльність, що спрямована на формування у студентів насамперед професійних знань, умінь і навичок, розвиток їх педагогічної культури та професійної готовності до самостійної педагогічної діяльності. Тому ми схилиємося до думки про те, що ефективність педагогічного процесу закономірно залежить від умов у яких він проходить.

Ознаками педагогічних умов є такі: виступають характеристикою педагогічного середовища; являють собою обставини, необхідні для реалізації педагогічного процесу; включають форми, методи, педагогічні прийоми; забезпечують успішність процесу навчання; забезпечують високу результативність педагогічного процесу; являють собою об'єктивні й суб'єктивні передумови реалізації мети професійної освіти; є комплексом організаційних, дидактичних і виховних заходів, реалізація яких зумовлює

інтерес до професійної діяльності в студентів; дозволяють забезпечити високий рівень підготовки фахівців.

Основними педагогічними умовами, що впливають на формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до професійної інноваційної діяльності, виступають наступні: 1) інтеграція та оновлення змісту професійної освіти; 2) інформаційне забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів; 3) орієнтація навчального процесу на розвиток творчої рефлексивної індивідуальності майбутнього педагога; 4) практична підготовка майбутніх педагогів професійного навчання у процесі навчання і проходження різних видів практик; 5) моделювання інноваційного навчального середовища у процесі вивчення студентами педагогічних дисциплін.

Компонентами педагогічних умов застосування освітніх технологій є: відповідна матеріальна база, види, форми і методи педагогічної діяльності, професіоналізм педагогічного колективу, об'єктивно сформовані та штучно створені педагогічні ситуації.

На основі розглянутих педагогічних умов підвищення професійного рівня майбутніх педагогів професійного навчання можна зробити висновок, що, інтеграція і оновлення змісту освіти є однією з перших умов для формування професійної компетентності майбутнього педагога, інформаційно-освітнє середовище виконує інформативну та комунікативну функції; сприяє реалізації тих видів діяльності, що пов'язані з використанням комп'ютера та засобів нових інформаційних технологій, творча та рефлексивна діяльність майбутніх педагогів професійного навчання детермінує створення їх творчого та рефлексивного середовища, на практичних заняттях відбувається підготовка майбутніх педагогів до практики шляхом моделювання різних професійних ситуацій, виконання складних лабораторних робіт практичного спрямування тощо, інноваційним технологіям відводиться провідне місце в педагогічній системі, бо вони завжди мають позитивний результат у процесі сумісної роботи викладачів та студентів.

Дотримання означених педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання сприяє підвищенню ефективності їх професійної підготовки. Однак, кожна взята окремо умова не може повністю забезпечити ефективність формування професійної компетентності, лише їх системна єдність дозволяє успішно здійснювати професійну підготовку майбутнього педагога професійної підготовки.

3. Розроблено структурно-компонентну модель формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до впровадження інноваційних технологій.

З метою удосконалення діяльності системи вищої освіти необхідне моделювання процесу підготовки майбутніх фахівців таким чином, щоб від забезпечував професійну і життєву компетентність, якісні професійні знання і уміння, професійну мобільність випускників закладів освіти. Тому одним з головних завдань вищої школи є підготовка педагога, здатного здійснювати

інноваційну професійну діяльність. З огляду на це, і була розроблена модель підготовки майбутнього педагога професійного навчання до інноваційної професійної діяльності.

Модель технології підготовки педагога професійного навчання включає структурний (мотиваційний, інформаційний, діяльнісний, творчо-пошуковий, контроль-оцінний) та функціональний (методичний, виробничо-технологічний, організаційно-управлінський, дослідницький, інноваційний) компоненти, які можуть бути використані під час теоретичної та практичної підготовки.

Створена нами модель відтворює структуру та технологію підготовки педагога професійного навчання до виконання ним педагогічних функцій при організації освітнього процесу.

Критеріями готовності педагога професійного навчання до педагогічної діяльності виступають спонукально-ціннісний, когнітивний, проксеологічний та психотехнічний.

Рівнями готовності (ступенями розвитку) особистості майбутніх педагогів професійного навчання до професійної інноваційної діяльності є низький, середній і високий. Виділені нами рівні готовності визначають тип педагога, який здійснюватиме професійну діяльність у закладі освіти.

Звісно цей розподіл є умовним, оскільки ми не можемо говорити про абсолютно правильне визначення готовності майбутнього педагога до професійної самореалізації, тому що професійне зростання – процес багатоаспектний, неперервний, який відбувається протягом навчання та майбутньої професійної діяльності.

Структурно-компонентна модель розкриває особливості структури, послідовність, зв'язок цих елементів і в цілому особливості конструювання змісту даної підготовки.

4. Здійснено дослідження рівня готовності майбутніх педагогів професійного навчання до впровадження інноваційних технологій у педагогічний процес.

Емпіричне дослідження здійснювалось на основі розробленої програми експерименту шляхом анкетування та бесіди з студентами-випускниками Контопського фахового індустріально-педагогічного коледжу Сумського державного університету.

Метою дослідження було проведення експериментальної перевірки визначення рівня готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності. Виявлено достатній рівень готовності студентів до професійної діяльності із впровадженням в освітній процес інноваційних технологій навчання.

Список використаних джерел:

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія: Підручник для студ., аспір. та молодих викладачів навч. закладів. Київ, 1998. 560 с.
2. Авраменко О. Системний підхід як необхідна умова якості технологічної освіти / О. Авраменко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини [гол. ред. М. Т. Мартинюк]. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2012. – Ч. 2. – С. 9–18.
3. Бабкіна Т. А., Гнатюк О. В. Методичні основи розвитку комунікативної компетентності студентів – Львів: ЛНУ, 2018. – 134 с.
4. Бондаренко Л. Психологічні аспекти професійної освіти – К., 2016. – 142 с.
5. Бондаренко П. Організація навчального процесу у ВНЗ – Київ: Центр освітніх технологій, 2016. – 204 с.
6. Бурман Л. В. Дидактичні умови формування діалогічних умінь у студентів вищих навчальних педагогічних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Кривий Ріг, 2000. – 21 с.
7. Буряк І. Психологія навчання у вищій школі – Київ: Агенція, 2014. – 232 с.
8. Верховна Рада України. Закон № 38–39, ст. 380 «Про освіту» (2017, Верес. 05). – [Електронний ресурс]. – Доступно: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
9. Винославська О. В., Бреусенко О. А. Психологія : навч. посіб. – К.: Фірма «ІНКОС», 2005. – 352 с.
10. Вища освіта України: стан та проблеми / І. Б. Жилияєв, В. В. Ковтунець, М. В. Сьомкін. – К. : Науково-дослідний інститут інформатики і права НАПрН України, Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 96 с.

11. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К., 1997. – 375 с.
12. Грицак І. Теорія і практика професійної освіти в Україні – Київ: Вища школа, 2015. – 320 с.
13. Гуменюк С. Соціально-педагогічна робота у професійній освіті – К.: Вища школа, 2016. – 240 с.
14. Гуренко О. Соціально-педагогічна робота в полікультурному суспільстві: навч. посібн. – Донецька: Ландон-XXI, 2014. – 480 с.
15. Державний класифікатор професій ДК 003: 2010. Держспоживстандарт України. Київ : Соцінформ, 2010. 610 с.
16. Державний стандарт професійно-технічної освіти ДСПТО ДСПТО 7231.G0.50.20-2014 для підготовки робітників з професії слюсар з ремонту автомобілів 2-го розряд.
17. Десятов Т. Професійні стандарти – основа формування галузевої рамки кваліфікації Проф.-техн. освіта. 2009. № 2. С. 5–7.
18. Діденко О. Педагогічні технології професійного навчання – К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 276 с.
19. Дорогих Р. Моделювання педагогічних ситуацій у процесі формування професійних якостей майбутніх учителів // Рідна школа, 2006. – № 6. – С. 7–9.
20. Дробязко Ю. І. Співробітництво викладача і студента в процесі формування комунікативних умінь та навичок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1058>
21. Закон України «Про освіту». Освіта України. Нормативно-правові документи. Київ : Міленіум, 2001. С. 11–38.
22. Зозульов О. В., Левченко М. Формування омніканальної збутової стратегії підприємства // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2016. – № 13. – С. 361-368. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2016_13_54
23. Іваненко М. Сучасні методи формування комунікативної компетентності – Львів, 2017. – 170 с.

24. Ковальчук В. І. Методика викладання у вищих навчальних закладах: практикум – Київ: Міленіум, 2017. – 428 с.
25. Ковальчук В. І. Методичні рекомендації щодо застосування ігрових технологій у навчанні – Київ: Видавничо-редакційний відділ НУБіП України, 2017. – 56 с.
26. Ковальчук В. І. Розвиток професійної компетентності та комунікативних умінь у студентів професійної освіти – Київ, 2018. – 220 с.
27. Ковальчук В. І. Створення сприятливого навчального середовища. Тренінги – К., 2011. – 128 с.
28. Ковальчук В. І. Технологія навчання дорослих на основі особистісно орієнтованого підходу: тренінг – 2-е вид. – К. : Шк. світ, 2011. – 128 с.
29. Ковальчук В. Тренінги розвитку комунікативних умінь студентів – Київ: Школа світ, 2015. – 112 с.
30. Костенко О. Методичні рекомендації щодо проведення тренінгів у ВНЗ – Львів, 2017. – 112 с.
31. Коцюбинська Н. Формування професійної компетентності у студентів ВНЗ – Львів: СПОЛОМ, 2017. – 184 с.
32. Кравченко О. Компетентнісний підхід у професійній освіті – Харків: Прапор, 2016. – 200 с.
33. Литвиненко Н. Інноваційні технології у професійній освіті – Київ: Видавництво Ліра, 2016. – 195 с.
34. М. Ушаков Що таке мультиканальність, омніканальність, крос-канальність, крос-девайс [Електронний ресурс]. – MARKETER.UA, 2019. – URL: <https://marketer.ua/ua/multichannel-omnichannel-cross-channel-cross-device/>
35. Майбутнє ринку праці: Протиборство тенденцій, які будуть формувати робоче середовище в 2030 році [Електронний ресурс] // PwC Україна, 2017. – Доступно: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/workforce-of-the-future.html>

36. Мельник В. Інноваційні методи навчання у професійній освіті – Харків: Основа, 2017. – 198 с.
37. Миронова Н. Бумери, міленіали, покоління Z – хто це? URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/02/9/239843/>
38. Мося І. А. Розвиток самоосвітньої компетентності учнів професійнотехнічних навчальних закладів у процесі загальноосвітньої підготовки : метод.реком. Київ : Інститут ІПТО НАПН України, 2013. 49 с.
39. Національний класифікатор України: класифікатор професій ДК 003 : 2010: офіційне видання. К. : Соцінформ. 746 с.
40. Павленко С. Професійна освіта: сучасні тенденції та виклики – К.: Ліра-К, 2016. – 210 с.
41. Плахотнюк В. Управління навчальним процесом у ВНЗ – Київ: Академія, 2015. – 188 с.
42. Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) від 20 січня 1998 р. № 65 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/65-98-п3>. (Дата звернення: 15.09.2020)
43. Професійний стандарт «ППН». URL: <file:///D:/Documents/Downloads/1182%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>
44. Розвиток // Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : Перун, 2005.
45. Романенко В. Мотивація у професійній освіті – Львів: Світ знань, 2015. – 144 с.
46. Романова І. Методи розвитку комунікативної компетентності у студентів – Київ: Абрис, 2017. – 180 с.
47. Савенкова Л. О. Педагогічне спілкування : навч. посіб. – К. : КДЕУ, 1997. – 140 с.

48. Савченко Л. Розвиток професійних компетентностей у студентів ВНЗ – Харків: Ранок, 2017. – 180 с.
49. Семененко М. Педагогічна майстерність викладача в професійній освіті – Харків: Ранок, 2017. – 196 с.
50. Семенюк М. Готовність до спілкування // Шкільний світ. – 2002. – 27 (141). – С. 2-3.
51. Соціолого-педагогічний словник / за ред. В. В. Радула. – К. : «ЕкОб», 2004.
52. Стець Н. Коротко про теорію поколінь. URL: <http://iqholding.com.ua/articles/korotko-pro-teoriyu-pokolin>
53. Сучасний тлумачний словник української мови : 60 000 слів / За ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Харків : ШКОЛА, 2009. – 832 с.
54. Функції комунікації. URL: <http://ilt.multycourse.com.ua/ua/page/22/8i#2>
55. Хом'як А. П. Педагогічні технології формування комунікативної компетентності старшокласників у процесі вивчення предметів гуманітарного циклу : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – К., 2010. – 20 с.
56. Шаповал О. Психологія професійної діяльності викладача – Харків: Основа, 2016. – 196 с.
57. Шевченко О. Методи навчання дорослих: теорія та практика – К.: Абрис, 2016. – 256 с.
58. Щербак О. І. Професійно-педагогічна освіта: теорія і практика : [монографія] / О. І. Щербак ; [за ред. Н. Г. Ничкало]. – К. : Наук світ, 2010. – 279 с.
59. Яцик М. Р. Формування професійної компетентності майбутніх магістрів з менеджменту економічної безпеки у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький національний університет, 2016. 392 с.

60. Яцюк Г. Особливості комунікативної ситуації у телевізійному жанрі ток-шоу // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. – Іноземна філологія. – 2005. – № 39. – С. 30–32.

Додатки

Дод. 1

Анкета 1

Вивчення та впровадження інноваційних технологій

1. Чи достатньо Ви ознайомлені з освітніми інноваційними технологіями

(за 12 – бальною шкалою) -

2. Питання вивчення (впровадження) інновацій розглядалися:

а). на лекціях, семінарських заняттях;

б). на педагогічній практиці ;

в). у рамках самоосвіти.

3. Оберіть визначення поняття «інновація», яке ближче Вам до душі:

- *інновація освіти* – цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог
- *інновація* – це нетрадиційний підхід до організації навчально-виховного процесі в закладі, який має найбільшу результативність та ефективність
- *інновація* – це кінцевий продукт застосування новизни

4. Що з нижче назначеного належить до інноваційних технологій ?

- Особистісно орієнтоване навчання
- Групова навчальна діяльність здобувачів освіти
- Технологія управлінської діяльності
- Розвивальне навчання
- Колективне творче виховання
- Технологія навчання без примусу
- Технологія формування творчої особистості
- Адаптація здобувача освіти до навчання в навчальному закладі
- Вальдорфська педагогіка
- «Створення ситуації успіху»
- Інформаційні технології навчання
- Феномени колективної взаємодії
- Навчання як дослідження
- Проектна технологія
- Корпоративна культура організації навчальної діяльності.

5. Визначте основний, на Вашу думку, критерій педагогічної інновації:

• нововведення	• зміна	• розробка і апробація
• оптимальність	• результативність та ефективність	• професійне зростання
• педагогічна експертиза	• можливість творчого застосування в масовому досвіді	• компетентність
• експеримент		• свій варіант

6. Що, на Ваш погляд, головне на початковому етапі впровадження інновації:

- сформулювати конкретну мету
- бачити кінцевий результат
- чітке розуміння процесів, що передували впровадженню інновації
- заручитись підтримкою спонсора
- отримати згоду здобувачів освіти

7. Як Ви гадаєте, що може завадити успішному використанню інновацій (розставте за нумерацією, починаючи з найголовнішої)?

- інертність педагогів
- низька інноваційна компетентність педагогів
- невміння (небажання) проводити діагностичні обстеження здобувачів освіти
- примітивізм розуміння сутності інноваційної діяльності в закладі освіти
- свій варіант

8. На Вашу думку, для чого заклади освіти використовують інноваційні підходи?

- для іміджу установи
- конкуренція між закладами освіти
- для результативності роботи
- для стимулювання росту керівника
- для покращення педагогічної діяльності
- для підвищення професійного рівня педагогів
- для формування творчої активності здобувачів освіти
- для задоволення зростаючих запитів окремих груп здобувачів освіти
- свій варіант

9. На Вашу думку, які умови необхідні для впровадження інновацій в професійній освіті (розставте за нумерацією, починаючи з найголовнішої, за Вашою думкою)?

- психологічна підготовленість керівника
- психологічна готовність колективу
- апробація
- зв'язок науки і практики
- моніторинг якості застосування інновації
- матеріальне забезпечення
- свій варіант

Визначення рівня готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності

1. Чи цікаві Вам новації та експерименти в майбутній педагогічній діяльності?
 Так Ні не впевнений(-на)
2. Скільки разів Ви пробували застосовувати нововведення у навчанні?
 неодноразово часто жодного разу
3. Які, на Вашу думку, головні причини, що гальмують упровадження нових педагогічних ідей і технологій (вказіть не більш, ніж три варіанти відповідей).
 - недостатнє матеріальне забезпечення;
 - надмірна насиченість матеріалу;
 - психологічна неготовність здобувачів освіти до сприйняття інновацій;
 - поспішне впровадження;
 - консерватизм в освіті;
 - погане володіння комп'ютером;
 - нестача часу;
 - недостатнє знання психології здобувача освіти.
4. Чим для Вас приваблива інноваційна діяльність? Виберіть одну відповідь.
 - розвиває інтерес здобувачів освіти до вивчення предмета;
 - можливість педагога проявити себе;
 - можливість запроваджувати нові методи й форми роботи зі здобувачами освіти;
 - бажання дізнатись щось нове.
5. Яка, на Вашу думку, основна причина, що заважає створенню нового? Виберіть одну відповідь.
 - невпевненість в позитивному результаті;
 - заважають сумніви, чи зможу я бути успішним з інноваційної діяльності;
 - ніхто не зважає на додаткові витрати часу й сил для роботи по-новому;
 - немає впевненості, що нове буде краще за старе;
 - нічого.
6. Які нові технології Ви могли б застосовувати за сприятливих умов у майбутній педагогічній діяльності? Виберіть всі можливі варіанти відповідей.
 - проектні технології;
 - особистісно орієнтоване навчання;
 - інтегроване навчання;
 - випереджальне навчання;
 - інше _____
7. Якими діагностичними методами Ви володієте вільно? Виберіть всі можливі варіанти відповідей.
 - тести;
 - анкетування;
 - спостереження;

- презентації.
8. Якими ознаками готовності до створення інновацій Ви володієте?
- прагнення пізнати нове
 - бажання експериментувати
 - креативність
 - попередній досвід
9. Чому віддаєте пріоритет у цілях та цінностях життя?
- здоров'ю
 - можливостям самовдосконалюватися
 - сімейному добробуту
 - цікавому колу надійних друзів
10. Що Ви вважаєте головною складовою успіху ?
- впевненість у собі
 - чітке бачення мети
 - самостійно поставлена мета, наполегливість
 - пошук і внесення новизни

Дод. 3

**КАРТКА ПЕДАГОГІЧНОЇ ОЦІНКИ (САМООЦІНКИ) ЗДАТНОСТІ
ПЕДАГОГІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

№ з/п	Критерії оцінки	Ступінь прояву											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Мотивація													
1.	Допитливість												
2.	Прагнення до успіху												
3.	Прагнення до лідерства												
4.	Прагнення отримати зовнішню оцінку діяльності												
5.	Прагнення до самовдосконалення												
Креативність													
6.	Незалежність суджень												
7.	Фантазія												
8.	Прагнення до ризику												
9.	Чутливість до												

	проблем												
10.	Критичність мислення												
<i>Професійні здібності</i>													
11.	Володіння методами педагогічного дослідження												
12.	Здатність до перебудови діяльності												
13.	Здатність до співпраці												
14.	Здатність акумуляувати, використовувати чужий досвід												
15.	Здатність до самоорганізації												